

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Přijetí jednotné evropské měny v České republice

Dominika Böhmová

© 2020 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Dominika Böhmová

Ekonomika a management
Provoz a ekonomika

Název práce

Přijetí jednotné evropské měny v České republice

Název anglicky

The adoption of common european currency in the Czech Republic

Cíle práce

Primárním cílem diplomové práce bude vyhodnotit připravenost České republiky na přijetí jednotné evropské měny na základě plnění maastrichtských kritérií. Dílčím cílem práce bude posoudit přínosy a nedostatky přijetí eura z pohledu různých ekonomických subjektů.

Metodika

V teoretické části práce bude na základě studie odborné literatury vytvořen přehled řešené problematiky s důrazem na vymezení pojmů týkajících se evropské jednotné měny, maastrichtských kritérií, fungování eurozóny a Evropské centrální banky. V praktické části bude proveden rozbor plnění maastrichtských kritérií Českou republikou, posouzení výhod a nevýhod přijetí eura a pohledů jednotlivých ekonomických subjektů. Na základě provedeného rozboru bude v souladu s primárním cílem práce vyhodnocena připravenost České republiky na přijetí jednotné evropské měny a formulovány relevantní závěry práce.

Doporučený rozsah práce

60-80

Klíčová slova

Euro, Eurozóna, ECB, Maastrichtská kritéria, Evropská integrace, Evropská unie, Česká republika

Doporučené zdroje informací

- DĚDEK, Oldřich. Historie evropské měnové integrace: doba eura. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2013. Studie (Národohospodářský ústav Josefa Hlávky). ISBN 978-80-86729-91-6.
- HELÍSEK, Mojmír. Euro v ČR z pohledu ekonomů. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-182-3.
- PEČINKOVÁ, Ivana, ed. Euro versus koruna: rizika a přínosy jednotné evropské měny pro ČR. 2., rozš. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. ISBN 978-80-7325-138-3.
- PLCHOVÁ, Božena, Josef ABRHÁM a Mojmír HELÍSEK. Česká republika a EU: ekonomika – měna – hospodářská politika. Praha: Krigl, 2010. ISBN 978-80-86912-39-4.
- SOJKA, Milan. Česká ekonomika v evropských integračních procesech: vybrané problémy. Brno: Doplněk, 2009. ISBN 978-80-7239-234-6.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Pavel Srbek, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 29. 6. 2019

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 14. 10. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 06. 04. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Přijetí jednotné evropské měny v České republice" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 06.04.2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Pavlu Srbkovi za jeho ochotu, vstřícný přístup a odborné znalosti, které mi pomohly při zpracování diplomové práce.

Přijetí jednotné evropské měny v České republice

Abstrakt

Primárním cílem diplomové práce je vyhodnotit připravenost České republiky na přijetí jednotné evropské měny na základě plnění maastrichtských kritérií konvergence. Teoretická část práce na základě deskripce odborných publikací poskytuje přehled o vzniku hospodářské a měnové unie, fungování eurozóny a o proceduře, která je spojena se vstupem do měnové unie. Zvláštní pozornost je zde věnována vymezení maastrichtských konvergenčním kritériím a kritériím optimální měnové oblasti.

Vlastní část práce nejprve seznamuje s procesem příprav České republiky na přijetí společné evropské měny po vstupu do Evropské unie. Následně je za pomoci sekundárních dat a vlastních výpočtů vyhodnoceno plnění maastrichtských kritérií konvergence za sledované období od roku 2004 do roku 2019. Z této analýzy vyplynulo, že Česká republika neplní kritérium cenové stability. Poté jsou nastíněny případné přínosy a náklady pro ekonomické subjekty. Práce dále zkoumá ekonomickou sladěnost mezi Českou republikou a měnovou unií v roce 2018 z důvodu snížení možných rizik spojených se ztrátou měnové politiky České národní banky. Také zde nedosahuje Česká republika uspokojivé úrovně. Práce je zakončena názory občanů, podnikatelů, vlády a politických stran a dále pak názory vybraných osobností a institucí, které jsou s přijetím společné měny spojeny. Dlouhodobě negativní postoj českých občanů se projevuje v postoji vlády České republiky v otázce přijetí jednotné evropské měny. Česká republika na základě provedené analýzy není v současné době připravena na vstup do měnové unie jak z ekonomického, tak sociálního hlediska.

Klíčová slova: Česká republika, Evropská unie, Evropská centrální banka, eurozóna, jednotná evropská měna, maastrichtská kritéria, OCA, Evropský stabilizační mechanismu, česká koruna, reálná konvergence

The adoption of common european currency in the Czech Republic

Abstract

The main goal of this thesis is to evaluate the readiness of the Czech Republic to adopt the single european currency on the basis of meeting the Maastricht convergence criteria. Reviewing related literature, the theoretical part of the thesis provides an overview of the emergence of economic and monetary union, the functioning of the eurozone and the procedures related with joining the monetary union. Particular attention is paid to the definition of the Maastricht convergence criteria and the criteria of optimal currency area.

Moving to the main part of the thesis, first, the process of preparation of the Czech Republic for the adoption of the single european currency after joining the European Union is introduced. Next, the compliance with the Maastricht convergence criteria in the period from 2004 to 2019 is evaluated using secondary data and the author's own calculations. This analysis showed that the Czech Republic does not fulfill the price stability criterion. Further, possible benefits and costs for various economic actors are suggested. The thesis also examines the economic compatibility between the Czech Republic and the monetary union in 2018 with regard to the reduction of potential risks associated with the loss of the monetary policy of the Czech National Bank. Here, too, the performance of the Czech Republic is not satisfactory. Last, the thesis looks into the opinions of citizens, entrepreneurs, government and political parties and also the opinions of selected people and institutions that are associated with the adoption of the single currency. The long-term negative attitude of the Czech citizens is reflected in the attitude of the Government of the Czech Republic regarding the adoption of the single european currency. Based on the analysis in this thesis, the Czech Republic is currently not prepared to join the monetary union both economically and socially.

Keywords: Czech Republic, European Union, European Central Bank, euro area, single european currency, Maastricht criteria, OCA, European stabilization mechanism, Czech crown, real convergence

Obsah

1 Úvod.....	13
2 Cíl práce a metodika	14
2.1 Cíl práce	14
2.2 Metodika.....	14
3 Teoretická východiska	17
3.1 Evropské unie	17
3.2 Evropská hospodářská a měnová unie.....	18
3.2.1 Podstata měnové unie.....	18
3.2.2 Smlouva o Evropské unii	18
3.2.3 Fáze budování měnové unie.....	19
3.2.4 Evropská centrální banka	21
3.2.5 Evropský systém centrálních bank a Eurosystem	22
3.3 Eurozóna.....	23
3.3.1 Jednotná měna euro.....	23
3.3.2 Členské státy eurozóny a ostatní státy používající měnu euro.....	24
3.3.3 Procedura přijetí jednotné evropské měny	25
3.3.4 Scénáře pro zavedení jednotné evropské měny	27
3.3.5 Přínosy a náklady společné měny	29
3.4 Maastrichtská kritéria konvergence.....	31
3.4.1 Kritérium cenové stability.....	32
3.4.2 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb	32
3.4.3 Kritérium stability měnového kurz	33
3.4.4 Kritérium udržitelnosti veřejných financí	33
3.5 Kritéria optimální měnové oblasti	34
3.5.1 Mobilita výrobních faktorů	35
3.5.2 Výrobní diverzifikace.....	36
3.5.3 Otevřenost ekonomiky	36
3.5.4 Kritérium fiskálních transferu	36
3.5.5 Kritérium jednotnosti priorit	37
3.5.6 Kritérium soudržnosti	37
4 Vlastní práce	38
4.1 Česká republika a jednotná evropská měna	38
4.1.1 Příprava na zavedení jednotné evropské měny	38
4.1.2 Institucionální struktura pro zavedení jednotné evropské měny.....	39
4.1.2.1 Národní plán zavedení eura v České republice.....	40

4.1.3	Volba scénáře pro zavedení jednotné evropské měny	41
4.1.3.1	Scénář jednorázového přechodu na jednotnou evropskou měnu	41
4.2	Plnění maastrichtských kritérií konvergence	43
4.2.1	Kritérium cenové stability	43
4.2.2	Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb	46
4.2.3	Kritérium stability měnového kurzu	47
4.2.4	Kritérium udržitelnosti veřejných financí	50
4.3	Přínosy a náklady měnové unie	53
4.3.1	Přínosy jednotné evropské měny	53
4.3.1.1	Omezení kurzového rizika	53
4.3.1.2	Snížení transakčních nákladů	54
4.3.1.3	Nižší náklady na obstarání kapitálu	55
4.3.1.4	Vyšší transparentnost cen	55
4.3.2	Náklady jednotné evropské měny	56
4.3.2.1	Ztráta autonomní měnové politiky a ztráta kurzové politiky	56
4.3.2.2	Bezprostřední růst cenové hladiny	57
4.3.2.3	Administrativní a technické náklady na přechod na euro	57
4.3.2.4	Specifické náklady bankovního sektoru	58
4.4	Evropský stabilizační mechanismus	58
4.5	Ekonomická sladěnost	61
4.5.1	Sladěnost ekonomických cyklů	61
4.5.2	Strukturální sladěnost	63
4.5.3	Otevřenost ekonomiky	65
4.5.4	Mobilita výrobních faktorů	65
4.6	Postoje k přijetí jednotné evropské měny	66
4.6.1	Postoj občanů	66
4.6.2	Postoj podniků	68
4.6.3	Postoj vlády České republiky a politických stran	69
4.6.4	Ostatní postoje	75
5	Zhodnocení	79
6	Závěr	83
7	Seznam použitých zdrojů	84
7.1	Tištěné zdroje	84
7.2	Elektronické zdroje	85
8	Přílohy	91

Seznam obrázků

Obrázek 1 Evropský systém centrálních bank a Eurosystem	23
Obrázek 2 Procedurální diagram zavedení eura	26
Obrázek 3 Madridský scénář zavedení jednotné evropské měny	28
Obrázek 4 Big Bang scénář pro zavedení jednotné evropské měny	28
Obrázek 5 Phasing – out scénář pro zavedení jednotné evropské měny	29
Obrázek 6 Struktura organizačního zajištění příprav na zavedení eura v ČR	40
Obrázek 7 Scénář jednorázového přechodu na jednotnou evropskou měnu	42
Obrázek 8 Volební model v únoru 2020	75

Seznam tabulek

Tabulka 1 Závěrečná fáze realizace HMU podle Zelené knihy Evropské komise	21
Tabulka 2 Kroky zavedení jednotné evropské měny mezi roky 1998-2002.....	24
Tabulka 3 Roky vstupů jednotlivých členských států do eurozóny	25
Tabulka 4 Přínosy a náklady zavedení jednotné evropské měny.....	31
Tabulka 5 Prognóza MF a ČNB – kritérium cenové stability.....	45
Tabulka 6 Prognóza MF a ČNB - kritérium dlouhodobých úrokových sazeb.....	47
Tabulka 7 Hypotetická centrální parita	49
Tabulka 8 Prognóza MF a ČNB - kritérium udržitelnosti veřejných financí.....	52
Tabulka 9 Postoj občanů k přijetí eura v roce 2019.....	67

Seznam grafů

Graf 1 Kritérium cenové stability	44
Graf 2 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb.....	46
Graf 3 Kurz EUR/CZK 2004 - 2019	48
Graf 4 Kritérium veřejného deficitu.....	51
Graf 5 Kritérium veřejného dluhu.....	52
Graf 6 Růst reálného HDP	62
Graf 7 Ekonomická konvergence v roce 2018.....	63
Graf 8 Odvětvová struktura české ekonomiky v roce 2018.....	64
Graf 9 Podíl vývozu a dovozu do eurozóny v roce 2018.....	65
Graf 10 Postoj občanů k přijetí eura	67

Seznam příloh

Příloha 1 Kurz EUR/CZK	91

1 Úvod

Česká republika se 1. května roku 2004 stala členem integračního uskupení Evropské unie, zároveň se tímto krokem zavázala přijmout jednotnou evropskou měnu, v co možná nejbližším, termínu za své národní platidlo. Od té doby uplynulo již necelých šestnáct let a Česká republika svůj slib stále neuskutečnila.

Přípravy na zavedení jednotné evropské měny, probíhaly od samotného vstupu do Evropské unie. Bylo zapotřebí vypracovat potřebné dokumenty a vytvořit Národní koordinační skupina pro zavedení eura, která by se dále starala o veškerá náležitosti spojené se společnou měnou, včetně zprostředkování informací pro české občany. Nezbytnou součástí proces přijetí jednotné evropské měn v České republice také zahrnovalo plnění stanovených ekonomických náležitostí, v podobě tzv. maastrichtských kritérií konvergence, které jsou vymezeny ve Smlouvě o fungování Evropské unie. Z těchto důvodů byly pověřeny instituce Ministerstvo financí České republiky a Česká národní banka, aby každoročně informovali vládu České republiky o průběhu plnění těchto kritérií, zároveň sledují a vyhodnocují ekonomickou sladěnost se zeměmi měnové unie, neboť případné odlišnosti by mohly ohrozit českou ekonomiku v podobě výskytu asymetrických šoků, kterým by se bez vlastní měnové politiky nedalo zabránit.

První konkrétní termín přijetí jednotné evropské měny byl stanoven na roky 2009 až 2010. Ministerstvo financí České republiky společně s Českou národní bankou však na základě analýz nedoporučili, aby Česká republika v tomto datu přijala jednotnou evropskou měnu za své platidlo. Současně nedošlo ke stanovení nového data pro přijetí společné měny. Narůstající odklad přijetí společné měny, ovlivňuje též pohled českých občanů, podnikatelů, politických stran i vlády samotné, která pravomocně rozhodne o definitivním přijetí jednotné evropské měny v České republice.

Úkolem této diplomové práce je vyhodnotit aktuální připravenost České republiky na přijetí jednotné evropské měny.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Primárním cílem diplomové práce je vyhodnotit připravenost České republiky na přijetí jednotné evropské měny na základě plnění maastrichtských kritérií konvergence. Mezi dílčí cíle práce je zahrnuto posouzení přínosů a nákladů související s procesem zavedení jednotné evropské měny České republiky, dále pak zhodnocení ekonomické sladění s členskými státy měnové unie a v neposlední řadě nastínění postojů k zavedení jednotné evropské měny v České republice z pohledu občanů, podnikatelů, vlády a politických stran a dále pak názory vybraných osobností a institucí, které jsou s přijetím společné měny spojeny.

2.2 Metodika

Teoretická část práce, která byla sestavena na základě rešerše odborné literatury a doplněna o další relevantní informační zdroje, kterými byly především oficiální webové stránky Ministerstva financí České republiky a České národní banky. Nejprve jsou na tomto základě vymezeny primární cíle a hodnoty Evropské unie, z čehož vychází podstata vybudování hospodářské a měnové unie zahrnující jednotlivé fáze. Následně je definována role Evropské centrální banky společně s fungováním Evropského systému centrálních bank a Eurosystemu. Dále je zde vymezena oblast měnové unie a detailněji popsán vznik jednotné evropské měny, ke které se váže procedurální postup zavádění v jakékoliv zemi Evropské unie ucházející se o členství v eurozóně. S procesem přijetí společné měny souvisí volba jednoho ze tří možných scénářů. Teoretická část práce též obsahuje klasifikaci přínosů a nákladů spojených se zavedením jednotné evropské měny. Následující kapitola se zaměřuje na maastrichtská kritéria konvergence, která jsou rámcově vymezena ve Smlouvě o fungování Evropské unie. Tato kapitola tvoří stěžejní základ pro vlastní práci. Nakonec je vytvořen teoretický základ pro kritéria optimální měnové oblasti.

Vlastní část práce nejprve seznamuje s procesem přípravy České republiky na přijetí jednotné evropské měny, který zahrnuje vytvoření důležitých materiálů jako je „Strategie přistoupení České republiky k eurozóně“, „Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou“

a „Institucionální zajištění zavedení eura v České republice“. Poslední zmiňovaný dokument se stal základem pro vytvoření řídicího orgánu, kterým je Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR. Její úkol spočívá ve zhotovení Národního plánu pro zavedení eura, který popisuje jednotlivé kroky zavedení jednotné evropské měny v České republice. Za pomoci sekundárních dat, získaných ze společného materiálu Ministerstva financí a České národní banky „Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou 2018“, bylo vyhodnoceno plnění maastrichtských kritérií konvergence Českou republikou, konkrétně kritérium cenové stability, kritérium dlouhodobých úrokových sazeb, kritérium měnové stability a kritérium udržitelnosti veřejných financí, které je rozděleno na kritérium veřejného deficitu a kritérium veřejného dluhu. Data, která byla převzata ze zmiňovaného materiálu, zahrnují pouze údaje pro roky 2004 až 2017. Konkrétní hodnoty pro roky 2018 a 2019 jsou získány vlastním výpočtem z databáze Eurostatu a porovnány s prognózou Ministerstva financí a České národní banky. U kritéria měnové stability je za pomoci měnových kurzů ze čtvrtého čtvrtletí roku 2017 stanovena centrální parita a na hypotetické bázi je vyhodnoceno, zda by Česká republika plnila i toto kritérium, neboť v současné době není možné kritérium měnové stability plnit, a to z důvodu neúčasti České republiky v mechanismu směnných kurzů.

Navazující kapitola prezentuje možné přínosy a náklady společné měny a vymezuje ekonomické subjekty, kterých se případné změny dotknou. Na základě eliminace jednoho z hlavních nákladů jednotné evropské měny, kterým je ztráta vlastní měnové politiky, je provedena analýza ekonomické sladění České republiky s ekonomikou měnové unie, k čemuž jsou využita sekundární data z dokumentu České národní banky „Analýza stupně ekonomické sladění České republiky s eurozónou“. Nejprve je sledována sladění ekonomických cyklů na základě ukazatele reálného hrubého domácího produktu za období let 2004 až 2019. Dále pak reálná konvergence s měnovou unií v roce 2018 za pomoci ukazatelů hrubého domácího produktu na obyvatele v paritě kupní síly a cenové hladiny HDP. Důležitou součástí ekonomické sladění je pak odvětvová struktura a obchodní a vlastnická provázanost, která je reprezentována exportem a importem do zemí měnové unie na celkovém zahraničním obchodu České republiky.

Poslední kapitola vlastní práce se zabývá postoji občanů, podnikatelů, vlády České republik, politických stran dále pak názory vybraných osobností a institucí, které jsou

s přijetím společné měny spojeny. Zde jsou hlavními podklady výzkum veřejného mínění centra pro výzkum veřejného mínění, předvolební anketa Hospodářské komory České republiky, a volební programy politických stran z roku 2017, dále pak relevantní internetové zdroje. Následně je vytvořena úvaha možného přijetí jednotné evropské měny v České republice na základě výsledků předvolebního průzkumu z února roku 2020.

3 Teoretická východiska

3.1 Evropské unie

Evropská unie představuje mezinárodní uskupení, které hospodářsky a politicky slučuje státy v Evropě. V současné době je v tomto uskupení 28¹ členských států, které společně tvoří jednotný trh (Greger a kol., 1997).

Vznik Evropské unie je datován 1. listopadu 1993. Předchůdcem Evropské unie bylo Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO), jehož primárním cílem bylo prohloubit hospodářskou spolupráci mezi státy Evropy po skončení druhé světové války. V roce 1958 bylo založeno Evropské hospodářské společenství (EHS), které mělo šest zakládajících států – Německo, Francie, Itálie, Belgie, Nizozemsko, Lucembursko. Od té doby se připojilo dalších 22 států (europa.eu, 2020). Evropská unie má své cíle a hodnoty, mezi které patří tyto (europa.eu, 2020):

- prosazování míru, hodnot, na nichž je založena, a blahobytu občanů
- zajišťování svobody, bezpečnosti a spravedlnosti bez omezení vnitřními hranicemi
- udržitelný rozvoj, který se opírá o vyvážený hospodářský růst a cenovou stabilitu,
- vysoce konkurenceschopná tržní ekonomika s plnou zaměstnaností a sociálním pokrokem a ochrana životního prostředí
- boj proti sociálnímu vyloučení a diskriminaci
- podpora vědecko-technického pokroku
- zvyšování ekonomické, sociální a územní soudržnosti a solidarity mezi členskými státy
- respektování kulturního bohatství a jazykové rozmanitosti členských států
- vytvoření hospodářské a měnové unie, jejíž měnou je euro

¹ Dne 31. ledna 2020 vystoupilo Spojené království z Evropské unie. Aktuální počet členů EU je 27.

3.2 Evropská hospodářská a měnová unie

Vytvoření hospodářské a měnové unie představuje nejvyšší možný stupeň integrace založený na vnitřním trhu. Jednotlivé státy, jejím prostřednictvím koordinují své hospodářské, fiskální a měnové politiky. V současné době se tomuto procesu říká evropská měnová unie, neboť sjednocení v oblasti hospodářské politiky nebylo dosud zcela dokončeno. Měnová unie se v právním smyslu vyznačuje jednotnými rysy, a to společnou měnou a existencí jedné centrální banky, která vykonává dohled nad měnovou politikou a udržuje cenovou stabilitu (euroskop.cz, 2018).

Měnová unie může vzniknout pouze na základě jedné sdílené měny a to tak, že se kurzy národních měn trvale zafixují vůči nově vzniklé měně, která doposud nebyla měnou žádného státu. Dokončení integrace hospodářské a měnové politiky spočívá v plné volnosti pohybu osob, kapitálu, zboží a služeb (Brůžek, 2007).

3.2.1 Podstata měnové unie

Hlavním významem jednotné měny je posilování ekonomické integrace, prohlubování vzájemné spolupráce mezi státy měnového uskupení, sblížení Evropy a podpora konkurenceschopnosti na světovém trhu (Brůžek, 2004). Hlavní výhodou společné měny je absence kurzových rizik, tento fakt přispívá k bezpečnějšímu obchodování mezi státy Evropského společenství a podporuje příhraniční investice. Navzdory těmto přínosům má však společná měna i své nevýhody. Největší z nich je ztráta vlastní měnové politiky a možnost tak ovlivňovat kurz měny v případech asymetrických šoků a jiných poruch v ekonomice. Dohled a kontrolu nad kurzovní politikou převzala Evropská centrální banka, která musí hájit zájmy měnové unie jako celku, nemůže tak moci jednotlivým státům zvláště a v takové míře, jako národní centrální banka (Pečínková, 2008).

3.2.2 Smlouva o Evropské unii

„Intenzivní jednání obou mezivládních konferencí, které byly zahájeny 15. prosince 1990 v Římě a ukončeny 10. prosince 1991 v Maastrichtu, vyústila v přijetí Smlouvy o Evropské unii, historicky nejrozsáhlejší formy primárního práva, k jejímuž podpisu došlo 7. února 1992.“ (Lacina, 2007, s. 211). Smlouva o Evropské unie, též nazývána Maastrichtská smlouva se stala základem pro budování hospodářské a měnové unie

(HMU), která by více prohloubila integraci v Evropské unii. Smlouva o EU rozdělila realizaci HMU do tří etap. Začátek tohoto procesu byl stanoven na 1. července 1990 s předpokládaným dokončením 30. června 2002 (Lacina, 2007).

3.2.3 Fáze budování měnové unie

Proces budování hospodářské a měnové unie (HMU) byl smlouvou o EU rozvržen do tří základních etap. Jednotlivým etapám, které na sebe navazují, byl stanoven časový harmonogram, ve kterém došlo k jejich uskutečnění. První z nich byla, co se obsahu a délky týče, nejméně náročná z hlediska koordinace, na rozdíl od následující druhé etapy, ta obsahovala nejdůležitější rozhodnutí a opatření a trvala nejdelší dobu. Třetí etapa je spjatá se vznikem hospodářské a měnové unie a s hotovostním zavedením jednotné měny eura. Níže jsou jednotlivé fáze popsány detailněji (Lacina 2007).

1. Etapa – přípravná a startovací

Zahájení první etapy budování hospodářské a měnové unie proběhlo ještě před začátkem mezivládní konference o HMU. Přípravná fáze trvala od 1. července roku 1990 do 31. prosince roku 1993 (Tomášek, 2007). Jedním z kroků, které se realizovaly v této fázi, bylo dokončení vnitřního trhu a uskutečnění volného pohybu osob, kapitálu, zboží a služeb (Žák, 2006). Dále byly finančně podpořeny nástroje politiky hospodářské a sociální soudržnosti, což mělo vést ke snížení regionálních rozdílů mezi členskými státy Evropské unie. Další z kroků vedl k odstranění překážek, které mohly vést k nedosažení konvergence makroekonomických veličin. Centrální banky členských států zahájily konzultace v oblasti měnové politiky pro dosažení cenové stability. Veškeré národní měny členů Evropské unie měly vstoupit do mechanismu měnových kurzů EMS a zároveň byly členské státy vyzvány k odstranění bariér, které zabraňovaly soukromému používání tehdejší měny ECU (Lacina, 2007).

2. Etapa – Přechodná a klíčová

Druhá etapa realizace hospodářské a měnové unie trvala od 1. ledna 1994 do 31. prosince 1998 a zároveň se stala nejdéle trvající a nejnáročnější fází. Tato fáze měla za cíl, dosáhnout co největší ekonomické sladění členských zemí. V druhé etapě byly také vytvořeny instituce a právní předpisy pro zavedení společné měny. Na začátku této etapy vznikl Evropský měnový institut, a na jejím konci zanikl. Jednalo se o předchůdce

Evropské centrální banky. Jeho činnost spočívala v přípravě na vznik Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky. Dále koordinoval měnovou politiku, nikoliv však kontroloval (Lacina, 2007). Přechodná fáze dala vzniknout i novým dokumentům, které měly urychlit měnovou integraci. Mezi nimi vznikla i zelená kniha, která podrobně popisovala průběh poslední fáze budování HMU viz níže (Kalínská, 2010). V prosinci roku 1995 na summitu Evropské rady bylo rozhodnuto o názvu společné měny tedy „euro“. V červenci roku 1997 na zasedání Evropské rady byl na popud Německa vytvořen Pakt stability a růstu, který měl zajistit plnění fiskálních kritérií, viz kapitola Maastrichtská kritéria konvergence. Na stejném zasedání bylo také rozhodnuto o zavedení nového mechanismu směnných kurzů (ERM II). V závěru přechodné etapy, v roce 1998, bylo rozhodnuto Radou EU o jedenácti zakládajících členech hospodářské měnové unie (Lacina, 2007)

3. Etapa – Závěrečná a cílová

Třetí a zároveň poslední etapa unie probíhala v období od 1. ledna 1999–30 června 2002. Začátkem roku 1999 hospodářská a měnová unie oficiálně zahájila svou činnost. Veškeré pravomoci v oblasti měnové politiky postoupily na úroveň Evropské unie, konkrétně zodpovědnost přebrala Evropská centrální banka společně s Evropským systémem centrálních bank (Lacina, 2007). Počátkem závěrečné fáze byly nenávratně vůči euru zafixovány kurzy národních měn, členských států, které se účastnily této fáze. Do té doby používaná měnová jednotka ECU zanikla 1:1 vůči euru. V lednu roku 2002 bylo zavedeno euro do oběhu v hotovostní formě, zároveň došlo k postupné výměně bankovek a mincí národních měn, z důvodů snížení zátěže na ekonomické subjekty tzn., duální oběh hotovosti dvou měn. Vzhledem k tomu, že výměna proběhla nad očekávání rychle, tento duální systém skončil 28. února 2002 (Kalínská, 2010). Tímto krokem byla dokončena měnová integrace, avšak tento proces stále pokračuje, neboť se v Evropské unii stále nacházejí státy mimo eurozónu (Lacina, 2007).

Tabulka 1 Závěrečná fáze realizace HMU podle Zelené knihy Evropské komise

FÁZE A 1998	V průběhu fáze	● Posouzení plnění maastrichtských kritérií a rozhodnutí o tom, které země se stanou členy HMU ● Zřízení ESCB a ECB ● Zajištění kompatibility národních legislativ ● Tisk bankovek a ražba mincí ● Plán pro přizpůsobení bankovního a finančního sektoru
FÁZE B 1999-2001	1. ledna 1999	● Pevná fixace měnových kurzů zúčastněných měn vůči euru ● Zavedení eura pro bezhotovostní operace ● Odpovědnost za měnovou politiku přechází ESCB ● Mezibankovní, měnové, kapitálové a burzovní záhy obchodují v euru ● Velkoobchodní platební systémy fungují v euru
	V průběhu fáze	● Bankovní a finanční instituce pokračují v přizpůsobování jednotné měně ● Přejít na euro podle vůle, ochoty a připravenosti jednotlivých ekonomických subjektů
FÁZE C 1. 1. 2002 až 30. 06. 2002	1. leden 2002	● Zavedení eura v hotovostní podobě
	V průběhu fáze	● Dokončení přechodu bankovního sektoru na jednotnou měnu ● Převedení všech finančních operací na euro ● Stažení bankovek a mincí ● Dokončení přechodu veřejného a soukromého sektoru na jednotnou měnu

Zdroj: (Vlastní zpracování; Lacina, 2007)

3.2.4 Evropská centrální banka

Evropská centrální banka vznikla v roce 1998 společně s evropským systémem centrálních bank. Od počátku roku 1999 je jejím primárním úkolem dohlížet na měnovou politiku v měnové unii a zajišťovat cenovou stabilitu v zemích se společnou evropskou měnou. Evropská centrální banka má výhradní právo vydávat společnou měnu. Další činností, které vykonává je podpora obecné hospodářské politiky unie. Evropská centrální banka je začleněna do institucionální struktury Evropské unie, avšak její činnost je zcela nezávislá. Nepodřizuje se žádnému orgánu Evropské unie ani vládám členských států nebo jiným subjektům. Nezávislost Evropské centrální banky stojí na čtyřech podmínkách (euroskop.cz, 2020):

- Osobní nezávislost
- Věcná (funkční) nezávislost
- Institucionální nezávislost
- Finanční nezávislost

Evropská centrální banka sídlí ve Frankfurtu nad Mohanem a skládá se z tří rozhodovacích orgánů, kterými podle Evropské unie (2020) jsou:

Rada guvernérů – hlavní rozhodovací orgán

Zasedají zde guvernéri národních bank zemí, které jsou členy měnové unie a členové Výkonné rady.

Výkonná rada – zaopatrjuje běžný chod evropské centrální banky.

Výkonnou radu tvoří prezident, viceprezident a čtyři členové, kteří jsou jmenováni vedoucími představiteli zemí měnové unie na funkční období osmi let.

Generální rada – zabývá se poradní a koordinační činností.

Generální radu tvoří prezident Evropské centrální banky, viceprezident a guvernéri národních bank všech členských států evropské unie. Prezident ECB zastupuje banku na mezinárodních a evropských zasedáních (europa.cz, 2020).

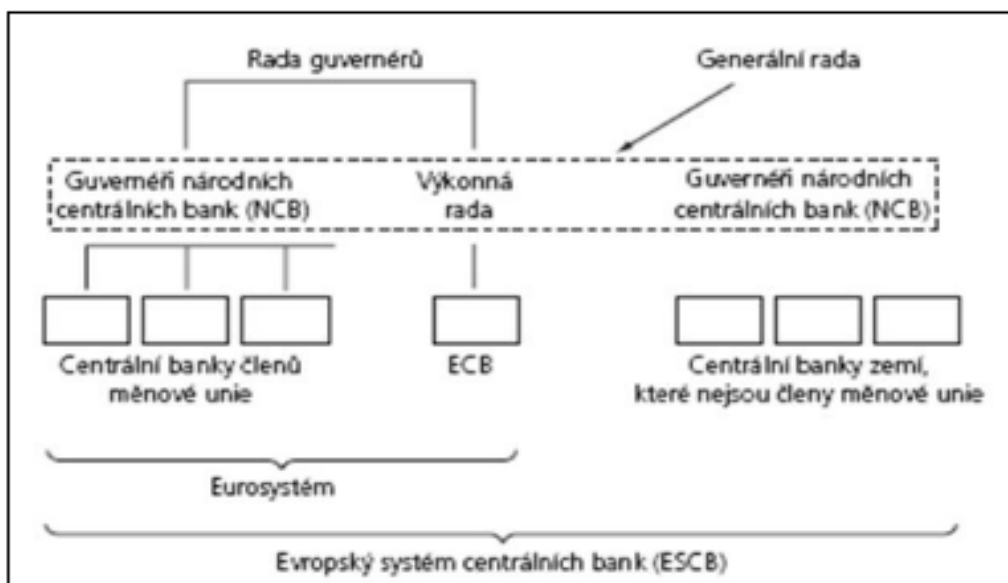
3.2.5 Evropský systém centrálních bank a Eurosystem

Se vznikem nové společné měny vznikla i měnová unie, ve které může existovat pouze jednotná úroková sazba s jednotným měnovým kurzem vůči měnám ostatních států, a tedy i se společnou měnovou politikou. V obvyklých případech vykonává měnovou politiku jedna centrální banka, avšak měnová unie je složena ze států, které disponují svými národními bankami. Zrušení všech národních bank a sloučení do jedné instituce vzneslo obavu, že by bylo nutné propustit tisíce zaměstnanců (Baldwin, 2008).

Z tohoto důvodu byl zaveden tzv Evropský systém centrálních bank, který se skládá z Evropské centrální banky a všech národních centrálních bank členských států Evropské unie, tj. i ze států, které doposud nezavedly jednotnou evropskou měnu (Staroske, 2011).

Neboť se v Evropské unii stále nachází státy, které nevstoupily do měnové unie, byl vymyšlen odlišný pojem tzv. Eurosystem. Ten zahrnuje pouze členské státy eurozóny a Evropskou centrální banku. Eurosystem vykonává měnovou politiku v měnové unii a pokud je mu svěřeno ministry financí členských států, může provádět operace na devizových trzích, spravovat devizové rezervy, kontrolovat platební systémy a dohlížet na úvěrové a finanční instituce (Baldwin, 2008).

Obrázek 1 Evropský systém centrálních bank a Eurosystem

Zdroj: (Baldwin, 2008)

3.3 Eurozóna

Eurozóna je integrační uskupení, které sdružuje státy Evropské unie se společnou evropskou měnou. V současné době zahrnuje 19 z 28 států Evropské unie. Území eurozóny představuje okolo 2,8 milionu čtverečních kilometrů to je 63 % z celé rozlohy Evropské unie. Společná evropská měna se stala národní měnou pro 330 milionů obyvatel (zavedenieura.cz, 2015).

3.3.1 Jednotná měna euro

Jednotná evropská měna euro byla zavedená v letech 1999–2002 ve dvou krocích. Prvním krokem bylo zavedení eura v lednu roku 1999 pouze v bezhotovostní podobě. Druhý krok následoval v lednu 2002, kdy euro začalo existovat také v podobě bankovek a mincí. Na počátku roku 1999 přijalo společnou měnu jedenáct členských států evropské unie. Kurzy národních měn těchto států byly zafixovány vůči euru a následně sloužily pouze jako alternativní vyobrazení hodnoty v eurech. Současně zanikla původní měnová jednotka ECU. Jednotná evropská měna se tak na měnových i finančních trzích stala volně směnitelnou. (Kunešová, 2006).

Tabulka 2 Kroky zavedení jednotné evropské měny mezi roky 1998-2002

Termín	Krok
květen 1998	Rozhodnutí o členství v EMU na základě ekonomických výsledků roku 1997.
1. 1. 1999	Vymezení směnných kurzů účastnických měn, zavedení eura v bezhotovostní formě.
1. 1. 2002	Zavedení eura v podobě bankovek a mincí.
1. 3. 2002	Národní bankovky a mince přestaly být zákonným oběživem členských zemí EMU.

Zdroj: (Kunešová, 2006)

Jednotná evropská měna má také svůj symbol (€), který tvoří dvakrát vodorovně přeškrtnuté písmeno epsilon. Toto písmeno pochází z řecké kultury, která symbolizuje zrod evropské civilizace a dvojité přeškrtnutí značí sílu a stabilitu společné měny (Kunešová, 2006).

Euro je v dnešní době druhou nejvýznamnější mezinárodní měnou a v eurozóně jediným zákonným platidlem. Dohled nad měnovou unií vykonává Evropská centrální banka (eu.europa.eu, 2018).

3.3.2 Členské státy eurozóny a ostatní státy používající měnu euro

Měnová unie, jak již bylo řečeno v předchozí kapitole, vznikla v roce 1999. Na summitu v Madridu v roce 1998 bylo vybráno jedenáct států, které budou tvořit eurozónu. Mezi tyto státy patřilo šest zakládajících států Evropské unie – Německo, Francie, Itálie a země Beneluxu, tedy Belgie, Nizozemsko a Lucembursko a dalších pět států – Rakousko, Finsko, Irsko, Španělsko a Portugalsko. O dva roky později v roce 2001 se přidal dvanáctý člen, kterým bylo Řecko (ec.europa.eu, 2020).

V současné době se k původním dvanácti členům měnové unie připojilo dalších sedm členských států a to Estonsko, Litva, Lotyšsko, Kypr, Malta, Slovensko a Slovinsko. Konkrétní roky vstupu, těchto států, jsou zaznamenány v následující tabulce (europa.eu, 2020).

Tabulka 3 Roky vstupů jednotlivých členských států do eurozóny

Rok vstupu	Stát
1999	Německo, Francie, Itálie, Belgie, Španělsko, Portugalsko, Rakousko, Finsko, Irsko, Nizozemsko, Lucembursko
2001	Řecko
2007	Slovinsko
2008	Kypr, Malta
2009	Slovensko
2011	Estonsko
2014	Lotyšsko
2015	Litva

Zdroj: (Vlastní zpracování; zavedenieura.cz, 2015)

Přestože v dnešní době stále existují státy, které nepřijaly společnou evropskou měnu, svým vstupem do Evropské unie se zavázaly, že v budoucnu tomu tak učiní, avšak jsou zde i státy, které disponují trvalou výjimkou tzv. doložkou neúčasti, která je zprošťuje povinnosti společnou evropskou měnu přijmout, a zároveň umožňuje těmto státům se samostatně rozhodnout, zda se stanou členy měnové unie nebo nikoliv (Brůžek, 2004). V současné chvíli se jedná pouze o Dánsko, které disponuje trvalou výjimkou.

Jednotnou evropskou měnu přijaly za svou národní měnu také další státy a městské státy v Evropě. Těmi jsou Černá hora, Kosovo, Andorra, San Marino, Monaco a Vatikán. Na základě zvláštních dohod s Evropskou unií, mohou vydávat vlastní mince v omezeném množství, avšak jelikož nejsou členy evropské unie, nepatří mezi členy měnové unie (ec.europa.eu, 2020).

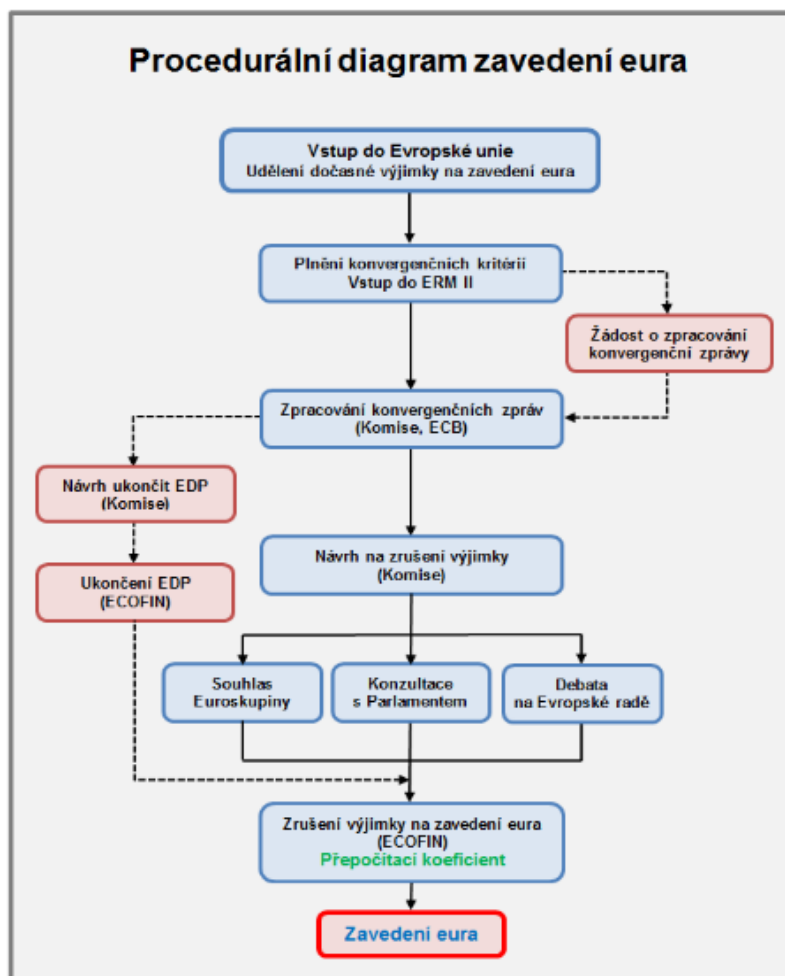
3.3.3 Procedura přijetí jednotné evropské měny

S každým novým členem, který vstupuje do měnové unie a přijímá jednotnou evropskou měnu, začíná procedura, která je vymezena v evropském právu. Tato procedura obsahuje několik kroků. Prvním z nich je vstup do Evropské unie. Při vstupu je uchazečskému státu udělena dočasná výjimka ze zavedení eura. Následným krok pro uchazečskou zemi je vstup do systému ERM II. Tím, že země vstoupí do tohoto systému, prokazuje vysoký zájem o zavedení společné měny (zavedenieura.cz, 2014).

Evropská centrální banka spolu s Evropskou komisí vypracuje konvergenční zprávu, ve které zhodnotí, jak uchazečská země plní kritéria, která jsou nutná ke vstupu

do měnové unie. Pokud si uchazečská země vede dobře v plnění konvergenčních kritérií, Evropská komise doporučí Radě EU, aby zrušila dočasnou výjimku na zavedení eura. Rada EU rozhodne o zrušení dočasné výjimky ve chvíli, kdy dostane souhlas od ministrů financí členských států evropské unie tzv. Euroskupiny a proběhne konzultace s Evropským parlamentem a debata s Evropskou radou. Na konci tohoto procesu definitivně rozhodnou o zrušení dočasné výjimky a zavedení společné měny ministři financí členských států eurozóny tzv. ECOFIN. Posledními kroky, které vedou k zavedení společné měny, je stanovení přepočítacího koeficientu, který zafixuje kurz národní měny vůči euru a zavedení společné měny v uchazečském státu. Celý procedurální proces je znázorněn na následujícím obrázku (zavednieura.cz, 2014).

Obrázek 2 Procedurální diagram zavedení eura

Poznámka: Plně čáry spojují vždy prováděné úkony, přerušované čáry spojují úkony vykonávané v závislosti na okolnostech.

Zdroj: (zavednieura.cz, 2014)

Aby se pro uchazečské členské státy stalo výhodné a bezpečné vstoupit do měnové unie, je nutné zajistit vysokou ekonomickou konvergenci, tj. sladit a harmonizovat ekonomiky mezi přístupujícími státy a státy, které se již nachází v měnové unii, a to z důvodu ztráty vlastní měnové politiky (Ministerstvo financí, 2019).

3.3.4 Scénáře pro zavedení jednotné evropské měny

Důležitou součástí vstupu do měnové unie je zvolení scénáře, ten slouží jako návod, podle kterého budou členské země, evropské unie ve své zemi zavádět jednotnou evropskou měnu. Hlavní rozdíl mezi jednotlivými metodami spočívá v časovém rozmezí zavedení bezhotovostní a hotovostní formy peněz. Všechny členské státy, které vstupují do měnové unie, si svůj scénář volí sami (Plchová a kol., 2010).

Evropská unie nabízí tři možnosti, podle kterých mohou členské státy zavést společnou měnu (zavedenieura.cz, 2006):

- Scénář s využitím přechodného období tzv. madridský scénář
- Jednorázový přechod na euro, tzv. „velký třesk“ (též nazývaný „Big Bang“)
- Období postupného zrušení tzv. Phasing – out.

Scénář s využitím přechodného období tzv. madridský scénář

Madridský scénář byl poprvé využit v roce 1999 při zavádění eura pro prvních jedenáct členů, kteří vstupovali do měnové unie. Tento scénář si zakládající členové eurozóny zvolili na summitu v roce 1995 ve městě Madrid. Principem tohoto scénáře je postupný přechod na společnou měnu ve dvou krocích. Nejprve zavedení v bezhotovostní formě a následně po uplynutí přechodné doby, která trvá nejdéle 3 roky, se společná měna zavede i v hotovostní podobě. Primární výhodou madridského scénáře je dostatek času na přípravu přechodu na jinou měnu, tedy ražbu mincí s národní stranou, předzásobení bank a podniků hotovostí a v neposlední řadě přípravu právní legislativy. Naopak nevýhodou tohoto scénáře je jeho nákladnost. Je vyžadováno, aby podniky vedly účty ve dvou paralelních měnách, stejně tak i při správě platebních styků a dalších oblastech (zavedeneura.cz, 2013).

Obrázek 3 Madridský scénář zavedení jednotné evropské měny

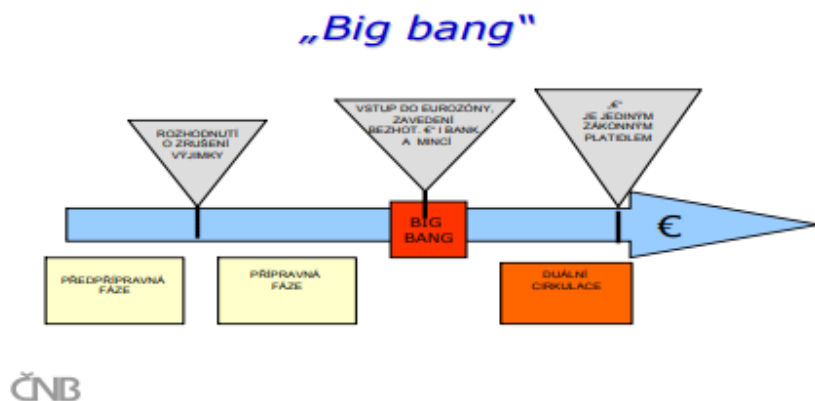

Zdroj: (zavedenieura.cz, 2006)

Jednorázový přechod na euro, tzv. „velký třesk“ (též nazývaný „Big Bang“)

Scénář velkého třesku se liší od výše zmiňovaného madridského scénáře tím, že přechod na společnou měnu se nerozděluje do dvou fází, ale měna se zavádí jednorázově jak v bezhotovostní formě, tak v hotovostní. Oproti madridskému scénáři je však nevýhodou jeho náročnější na koordinační a přípravné práce, neboť v jednom okamžiku musejí být schopny všechny subjekty jak veřejného, tak i soukromého sektoru přejít na společnou měnu. Prvním státem, který použil tento scénář pro vstup do měnové unie, bylo v roce 2007 Slovinsko. Jeho vstup potvrdil, že se jedná o levnější a jednodušší variantu. V současné době, kdy je euro mezinárodně uznávanou měnou volí tento scénář přechodu všechny členské státy bez výjimek (businessinfo.cz, 2008).

Obrázek 4 Big Bang scénář pro zavedení jednotné evropské měny

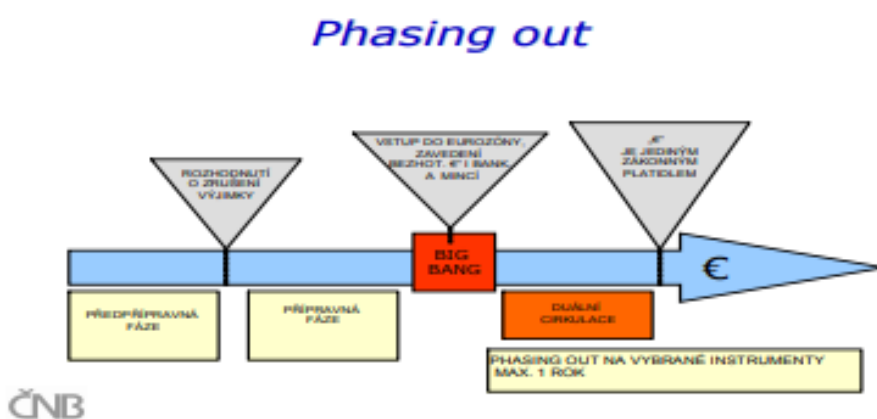

Zdroj: (zavedenieura.cz, 2006)

Období postupného zrušení tzv. Phasing – out

Posledním scénářem je období postupného zrušení. Tato metoda se podobá scénáři velkého třesku, kdy je v jednom kroku zavedena společná měna jak v bezhotovostní formě, tak v hotovostní. Rozdílem je, že po dobu maximálně jednoho roku je možné v určitých oblastech (fakturace malých podniků, placení daní a další) stále využívat národní měnu. Pro některé subjekty může být výhodou delší čas na přípravu, jiným subjektům, a to speciálně bankám a poštám způsobuje tento přechod dodatečné náklady. Tento scénář doposud nebyl v praxi využit (zavedenieura.cz, 2013).

Obrázek 5 Phasing – out scénář pro zavedení jednotné evropské měny

Zdroj: (zavedenieura.cz, 2006)

3.3.5 Přínosy a náklady společné měny

Zavádění společné měny s sebou nese různé změny. Ty se mohou projevat jako kladné přínosy nebo záporné náklady na ekonomiku, obyvatelstvo či jiné subjekty. Přínosy a náklady, ať již důležité či méně významné, lze členit do různých kategorií podle jejich dopadů. Dle studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR (2007) vedeno profesorem Lacinou je možné členit dopady do kategorií takto.

Přímé dopady nastávají v okamžik zavedení společné měny. Bez zavedení společné měny by tyto jevy nenastaly.

Nepřímé dopady nastávají převážně ve střednědobém až dlouhodobém horizontu po přijetí společné měny. V ekonomice se projevují zprostředkovaně pomocí přímých

dopadů, přičemž zavedení společné měny představuje pouze jeden z faktorů, které působí na výslednou hodnotu sledované veličiny.

Jednorázové dopady se se zavedením společné měny projeví pouze jednou a dále se již neopakují.

Trvalé dopady v ekonomice nastávají opakovaně. V průběhu času se však tyto dopady mohou buď snižovat či zvyšovat, záleží na schopnosti jednotlivých ekonomik fungovat v prostředí společné měny.

Okamžité dopady nastávají v časovém období jednoho roku po zavedení společné měny nebo ve fázi před jejím zavedením.

Střednědobý horizont je časové období pro hodnocení dopadů v délce do pěti let po zavedení společné měny.

Dlouhodobý horizont je časové období pro hodnocení dopadů počínaje šestým rokem po zavedení společné měny.

Při zavádění společné měny je důležité brát v potaz hlavně trvalé dopady, ať už se jedná o dopady přímé či nepřímé. Hlavním důvodem je, že se s těmito dopady ekonomika nevyrovnává tak snadno jako s dopady jednorázovými. Níže uvedená tabulka znázorňuje rozdělení na přímé a nepřímé přínosy a náklady, které jsou detailněji popsány dle výše uvedené kategorizace. Jedná-li se o dopady okamžité, jednorázové či trvalé, projeví-li se v krátkodobém či dlouhodobém horizontu, a zda nastanou před nebo po zavedení společné měny (Lacina, 2007).

Tabulka 4 Přínosy a náklady zavedení jednotné evropské měny

Přímé dopady	
Přínosy	Náklady
Vyšší transparentnost cen <i>(trvalé, středně/dlouhodobý horizont, po zavedení)</i>	Ztráta autonomie měnové a kurzové politiky <i>(trvalé, okamžité, před i po zavedení)</i>
Snížení transakčních nákladů <i>(trvalé, okamžité, po zavedení)</i>	Bezprostřední růst cenové hladiny <i>(jednorázové, okamžité, po zavedení)</i>
Omezení kurzového rizika <i>(trvalé, okamžité, po zavedení)</i>	Specifické náklady bankovního sektoru <i>(jednorázové i trvalé, okamžité, před i po zavedení)</i>
Nižší náklady na obstarání kapitálu <i>(trvalé, středně/dlouhodobý horizont, po zavedení)</i>	Administrativní a technické náklady přechodu na euro <i>(jednorázové, okamžité, před i po zavedení)</i>
Nepřímé dopady	
Přínosy	Náklady
Růst zahraničního obchodu <i>(trvalé, středně/dlouhodobý horizont, po zavedení)</i>	Dlouhodobý růst cenové hladiny <i>(trvalé, okamžité, po zavedení)</i>
Příliv zahraničních investic <i>(trvalé, středně/dlouhodobý horizont, po zavedení)</i>	
Stabilizace veřejných financí <i>(trvalé, středně/dlouhodobý horizont, před i po zavedení)</i>	

Zdroj: (Vlastní zpracování; Lacina, 2007)

3.4 Maastrichtská kritéria konvergence

Podmínkou pro vstup zemí do měnové unie je splnění tzv. maastrichtská kritérií nominální konvergence. Tato kritéria jsou uvedena ve Smlouvě o fungování EU v článku č. 140/1 v Protokolu o konvergenčních kritériích a Protokolu o postupu při nadměrném schodku (ČNB, 2020).

Prvním cílem těchto kritérií je v uchazečské zemi stabilizovat makroekonomické ukazatele, což je bez ohledu na zapojení se do integračního procesu v zájmu každého státu (Plchová a kol., 2010). Druhým cílem je pak posoudit ekonomickou konvergenci neboli způsobilost zemí ucházejících se o vstup do měnové unie plynule se začlenit, aniž by byla narušena stabilita jak v eurozóně, tak v zemi samotné. Evaluaci maastrichtských kritérií provádí Evropská komise spolu s Evropskou centrální bankou v tzv. Konvergenční zprávě (*Convergence Report*) každé dva roky, nebo na základě požádání uchazečské země

(zavedenieura.cz, 2013). Aby mohla být daná země připojena k eurozóně, musí v okamžiku přijetí splňovat všechna maastrichtská kritéria současně a zároveň na základě požadavku „udržitelnosti“ („sustainable convergence“) obsaženém ve smlouvě, je třeba splňovat tato kritéria nikoliv jen krátkodobě nebo jednorázově (Plchová a kol., 2010)

3.4.1 Kritérium cenové stability

Země, ve kterých se dlouhodobě vyskytuje vysoká inflace, ztrácí cenovou konkurenceschopnost vůči svým obchodním partnerům, neboť zboží a služby dané země se stávají dražšími oproti jinému zboží, a to jak na domácím, tak i zahraničním trhu. V takové situaci může centrální banka (daného státu) pomocí svých nástrojů ovlivňovat kurz své měny a tím opět navrátit cenovou konkurenceschopnost (Dědek, 2008).

Jelikož vstupem do měnové unie ztrácí stát, respektive centrální banka možnost ovlivňovat kurz a tím tlumit propady cenové konkurenceschopnosti, je důležité, aby do měnové unie vstupovaly ekonomiky, které nebudou mít významné rozdíly v mírách inflace. Tato povinnost je zohledněna v kritériu cenové stability, které uvádí, že průměrná míra inflace, nesmí překročit o více jak 1,5procentního bodu míru inflace nejvýše tří členských států, které v oblasti cenové stability dosáhly nejlepších výsledků během jednoletého šetření. Měření inflace se provádí pomocí tzv. průměrného harmonizovaného indexu spotřebitelských cen a průměr se stanoví jako prostý aritmetický. Uchazečské státy jsou povinné dodržovat cenovou stabilitu dlouhodobě tj. plnit toto kritérium následně i po šetření (Helísek a kol., 2009).

3.4.2 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Význam toho to kritéria spočívá v posouzení stálosti konvergence. Sbíhání dlouhodobých úrokových sazeb by mělo potvrzovat, že kritéria kurzové a cenové stability jsou stálé a neměnné. V případě, kdy kapitálové trhy prognózují změnu inflace či znehodnocování měny, promítají své pochybnosti do přírážek k výnosům dlouhodobých dluhopisů. Sblížení úrokových sazeb před vstupem do měnové unie zabraňuje nárazovým změnám v cenách dlouhodobých dluhopisů, které by mohly nastat při příchodu do eurozóny v závislosti na trvalé eliminaci kurzového rizika (zavedenieura.cz, 2013).

Z těchto důvodů musí uchazečská země splňovat kritérium dlouhodobých úrokových sazeb a to tak, že alespoň rok před provedeným šetřením, nesmí průměrná nominální míra úrokových sazeb v dané zemi přesáhnout o více jak 2 procentní body

úrokovou sazbu nejvýše tří členských států, které mají nejlepší výsledky v oblasti cenové stability (Plchová a kol., 2010). Úrokové sazby jsou získávány pomocí dlouhodobých státních dluhopisů nebo srovnatelných cenných papírů.

„Dlouhodobá úroková sazba se vypočítá jako aritmetický průměr za posledních 12 měsíců, za které jsou k dispozici údaje o HICP. Referenční hodnota se určuje jako nevážený aritmetický průměr dlouhodobých úrokových sazeb ve třech zemích, které dosáhly nejnižší inflace. Úrokové sazby se měří na základě harmonizovaných dlouhodobých úrokových sazeb, které byly sestaveny pro vyhodnocování konvergence.“ (Lacina., 2007, s. 228).

3.4.3 Kritérium stability měnového kurz

Kurz uchazečské země, vstupující do měnové unie, je nutné zafixovat, aby nedocházelo k nestabilitě a velkým kurzovním výkyvům. Pokud by se tak nestalo, příliš slabé kurzy by v měnové unii mohly zapříčinit zvyšování inflace u jiných států, a naopak silné kurzy následnou deflací. Z těchto důvodů bylo zapotřebí najít mechanismus, který by byl schopen sledovat, zda trvale zafixované kurzy během určitého období zvládnou obstát bez většího pnutí (Helísek a kol., 2009).

Maastrichtská smlouva tento fakt ošetřila v kritériu stability měnového kurzu v čl. 121, odst. 1 třetí odrážce smlouvy, která říká, že *„Členský stát alespoň po dobu posledních dvou let před šetřením dodržoval normální flukтуаční rozpětí stanovené mechanismem měnových kurzů Evropského měnového systému (ERM II), aniž by byl vystaven silným tlakům. Zejména pak nesměl členský stát v tomto období z vlastního podnětu devalvovat dvoustranný střední kurz své měny vůči měně kteréhokoliv jiného členského státu.“* (Lacina a kol., 2007, s. 230).

3.4.4 Kritérium udržitelnosti veřejných financí

Jedná se o jediné fiskální kritérium, které uchazečským zemím zakazuje, hospodařit s nadměrným schodkem. Kritérium udržitelnosti veřejných financí se skládá ze dvou částí, a to konkrétně z veřejného deficitu a veřejného dluhu. Smyslem tohoto kritéria je eliminovat rizika spjatá s veřejnými financemi, které mohou následně ohrozit cenovou a finanční stabilitu měnové unie. Zvyšující se zadlužení zemí může zapříčinit krizi vládních financí, což by mohlo oslabit důvěryhodnost eura. Příliš velké rozpočtové

schodky vyvolávají poptávkově taženou inflaci a vytlačují investice ze soukromého sektoru (zavedenieura.cz, 2013).

Kritérium veřejného deficitu

První část kritéria udržitelnosti veřejných financí říká, že poměr skutečného a plánovaného veřejného deficitu nesmí překročit 3% hranici z hrubého domácího produktu v tržních cenách. Je možné, aby veřejný deficit překročil uvedenou hranici pouze za předpokladu, že se jedná o výjimečnou a dočasnou situaci nebo v případě, kdy schodek významně klesá a přibližuje se referenční hranici (ČNB, 2020).

Kritérium veřejného dluhu

Druhá část kritéria udržitelnosti veřejných financí pojednává o veřejném dluhu. Poměr zadlužení země nesmí překročit 60% hranici z hrubého domácího produktu v tržních cenách. Výjimečně lze tuto hranici překročit, pokud země své zadlužení dostatečně a uspokojivě snižuje (ČNB, 2020).

3.5 Kritéria optimální měnové oblasti

Předchozí kapitola 3.3 se zabývala vymezení maastrichtských konvergenčních kritérií. Tato kritéria jsou často označovány jako nominální, a to z důvodu, že sledují primárně nominální veličiny, kterými jsou inflace, měnový kurz, dlouhodobé úrokové sazby, vládní dluh a deficit měřený v běžných cenách (Dědek, 2008).

Vedle nominálních kritérií konvergence je nutné brát v potaz ještě tzv. kritéria reálné konvergence, tj. sblížení reálné výkonnosti ekonomik s ekonomikami států, které se již nachází v měnové unii. Reálná kritéria jsou veřejnosti méně známá, avšak jejich plnění je neméně důležité, přestože není vymezeno v žádné smlouvě Evropské unie (Pečínková, 2008).

Smyslem reálných konvergenčních kritérií je především vyrovnat rozdíly mezi členskými státy měnové unie. Sjednotit jejich ekonomickou úroveň, zaměstnanost, životní podmínky a další oblasti. Tyto faktory mohou v dlouhodobém horizontu, jak pozitivně, tak negativně ovlivnit dopady asymetrických šoků (Brůžek, 2007).

Reálná kritéria konvergence spadají do tzv. teorie optimální měnové oblasti (OCA), která má své počátky v 60. letech. V té době byly vydány publikace R. A. Mundella, P. B.

Kenena a R. I. McKinnona, které tvoří stěžejní základ pro vymezení optimální měnové oblasti (Kučerová, 2005). Tato teorie zkoumá, zda je možné, aby se skupina dvou a více států vzdala své národní měny a vytvořila měnovou unii na základě splnění určitých podmínek, kterými jsou:

- Mobilita výrobních faktorů (Mundell)
- Výrobní diverzifikace (Kenen)
- Otevřenost ekonomiky (McKinnon)

Výše uvedená tři ekonomická kritéria tvoří jakési jádro OCA. Baldwin a Wyplosz (2008) uvádějí další politická kritéria, kterými jsou:

- Kritérium fiskálních transferů
- Kritérium jednotnosti priorit
- Kritérium soudržnosti

3.5.1 Mobilita výrobních faktorů

Prvním kritériem optimální měnové oblasti bylo formulováno Robertem Mundellem. Princip kritéria mobility výrobních faktorů spočívá v myšlence, že náklady v oblasti s jednotnou měnou lze snížit za předpokladu, že výrobní faktory, tj. kapitál a pracovní síla, by byly zcela mobilní mezi státy či regiony v měnové oblasti (Baldwin, 2008). Přemísťování výrobních faktorů se může v průběhu času měnit v závislosti na ekonomických a politických podmínkách, avšak za předpokladu, že by v měnové oblasti nastal negativní asymetrický šok, který nelze regulovat snížením hodnoty měny, vysoká mobilita pracovních sil by zajistila odliv pracovníků ze zasažené země do země jiné a zároveň by se eliminovala potřeba znehodnocování měny a tím by se tlumila narůstající nezaměstnanost. Čím větší je mobilita pracovních sil, tím více je měnová oblast schopna bez pomoci kurzové politiky vstřebávat asymetrické šoky (Dědek, 2008). Kritérium mobility výrobních faktorů má také své kritiky. Jedním z nich je schopnost pracovních sil přemístit se mezi státy měnové oblasti dostatečně rychle a ve velkém množství, aby bylo možné nahradit absenci měnového kurzu. Dále zde existují různé bariéry v přemísťování pracovních sil jako např. jazyk, odlišná kultura, jiné pracovní zvyklosti a osobní překážky (Kučerová, 2005).

3.5.2 Výrobní diverzifikace

Kritériem výrobní diverzifikace přispěl do teorie optimální měnové oblasti Peter Kenen, a to myšlenkou, že do oblasti se společnou měnou by měly vstupovat pouze státy s podobnou a zároveň vysoce diverzifikovanou základnou (Dědek, 2008). Za předpokladu, že země disponuje vysokou diverzifikací produkce, je schopna tlumit asymetrické šoky, které se mohou vyskytovat na různých trzích ať z důvodu změn v poptávce nebo např. v technologiích. Země, které exportují celou řadu různých druhů zboží, mohou na jednom trhu čelit poklesu poptávky a na jiném se může naopak poptávka zvyšovat, neboť jsou na sobě trhy nezávislé, tak i asymetrické šoky a poruchy, které se zde vyskytují, nejsou mezi sebou provázané (Kučerová, 2005). Země se specializovanou výrobní a exportní základnou jsou vystavovány většímu riziku negativních dopadů asymetrických šoků. V takovém případě je lepší do měnové unie nevstupovat a využít vlastní kurzové politiky (Dědek, 2008).

3.5.3 Otevřenost ekonomiky

Poslední ekonomické kritérium formulované Ronaldem McKinnonem říká, že pro země s vysokou otevřeností ekonomiky není vstup do měnové oblasti velkým rizikem. Pro otevřené ekonomiky, které disponují širokou specializovaností a produkční rozmanitostí, jsou ceny v tuzemsku a v zahraničí prakticky totožné v důsledku konkurenceschopnosti na mezinárodním trhu. Využití měnového kurzu v takovém případě již nemá schopnost ovlivňovat ani ceny ani konkurenceschopnost. Přejít na jednotnou měnu a opuštění národní měny tak znamená, v případě mírných šoků, menší ztrátu a vyšší efekt (Helísek a kol., 2009).

3.5.4 Kritérium fiskálních transferů

„Optimální měnovou oblast tvoří země, které se dohodly na vzájemné kompenzaci nepříznivých hospodářských šoků.“ (Baldwin, 2008, s. 376)

Pokud by ve společné měnové oblasti s jednotnou měnou existovaly dvě země, z nichž by jedna utrpěla negativní hospodářský šok, tento dopad by pocítila i země druhá. Z tohoto důvodu je pro druhou zemi ve vlastním zájmu pomoci utlumit nastalé hospodářské škody. Jedním z řešení je finanční pomoc v podobě transferu (Baldwin, 2008).

3.5.5 Kritérium jednotnosti priorit

„Členské země měnové unie se musí skutečně shodovat v tom, jak se vypořádat s hospodářskými šoky.“ (Baldwin, 2008, s. 377)

Pokud země společné měnové oblasti reagují na symetrické hospodářské šoky stejným způsobem, nepředstavují tyto šoky žádný zásadní problém. V takovém případě se předpokládá, že se všechny země shodly na stejném řešení případných poruch a hospodářských šoků. Ve většině případů však neexistuje jednotný způsob, jak tyto šoky řešit. Nastává otázka, zda se zaměřit na inflaci, nezaměstnanost, podporu exportérů nebo vyhovět spotřebitelům. Lze tedy přepokládat, že nesjednocení priorit členských států měnové oblasti povede k rozdílným požadavkům vůči společné centrální bance a její měnové politice. Následná rozhodnutí centrální banky mohou vést k nespokojenosti a sporům některých zemí (Baldwin, 2008).

3.5.6 Kritérium soudržnosti

„Když společná měnová politika vyvolává konflikty mezi národními zájmy, země, které tvoří měnovou oblast, musí přijmout tyto náklady ve jménu společného osudu.“ (Baldwin, 2008, s. 377). Země, které se rozhodnou vytvořit oblast se sdílenou měnou, by se měly připravit na fakt, že nastanou období rozporů, a to převážně vyskytnou-li se asymetrické hospodářské šoky. V takovém případě je zapotřebí, aby obyvatelé jednotlivých zemí potlačili své nacionalistické smýšlení a rozšířili smysl pro solidaritu v rámci celé měnové unie (Baldwin, 2008).

4 Vlastní práce

4.1 Česká republika a jednotná evropská měna

Dne 1. května 2004 se Česká republika stala právoplatným členem Evropské unie spolu s dalšími devíti státy. Se vstupem do Evropské unie se současně Česká republika zavázala přijmout jednotnou evropskou měnu euro za své národní platidlo. V současné době se Česká republika nachází ve třetí fázi hospodářské a měnové unie, avšak s dočasnou výjimkou z přijetí společné měny, o jejíž přijetí by měla usilovat v nejbližším možném termínu za podmínek sloučení právních předpisů a splněním maastrichtských konvergenčních kritérií podle Smlouvy o fungování EU a Smlouvy o EU. Rozhodnutí o přijetí společné měny je v pravomoci vlády České republiky.

4.1.1 Příprava na zavedení jednotné evropské měny

Česká republika disponuje dočasnou výjimkou z přijetí společné evropské měny, jejíž přijetí je závazné, jak již bylo zmíněno výše. V souladu s touto skutečností v roce 2003 vláda České republiky společně s Českou národní bankou schválila dokument „*Strategie přistoupení České republiky k eurozóně*“, který shrnoval základní východiska procesu integrace České republiky do měnové unie a očekávané přínosy a náklady spojené se zavedením společné měny. V této strategii bylo dále doporučeno, aby Česká republika vstoupila do eurozóny za předpokladu příznivých ekonomických podmínek. Vstup do měnové unie byl načasován na základě rychlosti reálné a nominální konvergence české ekonomiky s ekonomikami členských států eurozóny. Za podmínek plnění maastrichtských kritérií společně s vysokým stupněm reálné konvergence, upevněním veřejných financí a přiměřeného postupu strukturálních reforem zajišťujících dostatečnou ekonomickou sladěnost se zeměmi eurozóny, byl v tomto dokumentu stanoven termín přijetí společné měny v horizontu let 2009-2010.

Dále pak strategie určovala podmínky vstupu a délku setrvání v kurzovém mechanismu ERM II s ohledem na plnění kurzového kritéria v podmínkách české ekonomiky. Bylo zde uvedeno, že Česká republika vstoupí do mechanismu ERM II na minimálně možnou dobu, k čemuž dojde až po vytvoření předpokladů pro přijetí společné měny a uskutečnění výhod z jejího přijetí. V roce 2007 byla tato strategie aktualizována na základně dokumentu, který připravuje každoročně Ministerstvo financí společně

s Českou národní bankou „*Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně sladění ČR s eurozónou*“. Tento dokument sleduje připravenost České republiky na vstup do eurozóny pomocí plnění konvergenčních kritérií a sladění ekonomik. Na základě tohoto dokumentu bylo vládě doporučeno, nevstupovat do mechanismu ERM II a posunout tak termín přijetí společné měny. Hlavním důvodem se stalo neplnění konvergenčního kritéria veřejných financí a nedostatečné sladění s ekonomikami členských států eurozóny. V současné době nemá Česká republika stanovený termín pro přijetí jednotné evropské měny (MFČR, 2007).

Další kroky, které byly součástí příprav na zavedení společné měny, učinila vláda České republiky v roce 2006. Mezi tyto kroky patřilo (euroskop.cz, 2020):

- Vytvoření institucionální struktury pro zavedení jednotné evropské měny,
- Volba scénáře pro zavedení jednotné evropské měny.

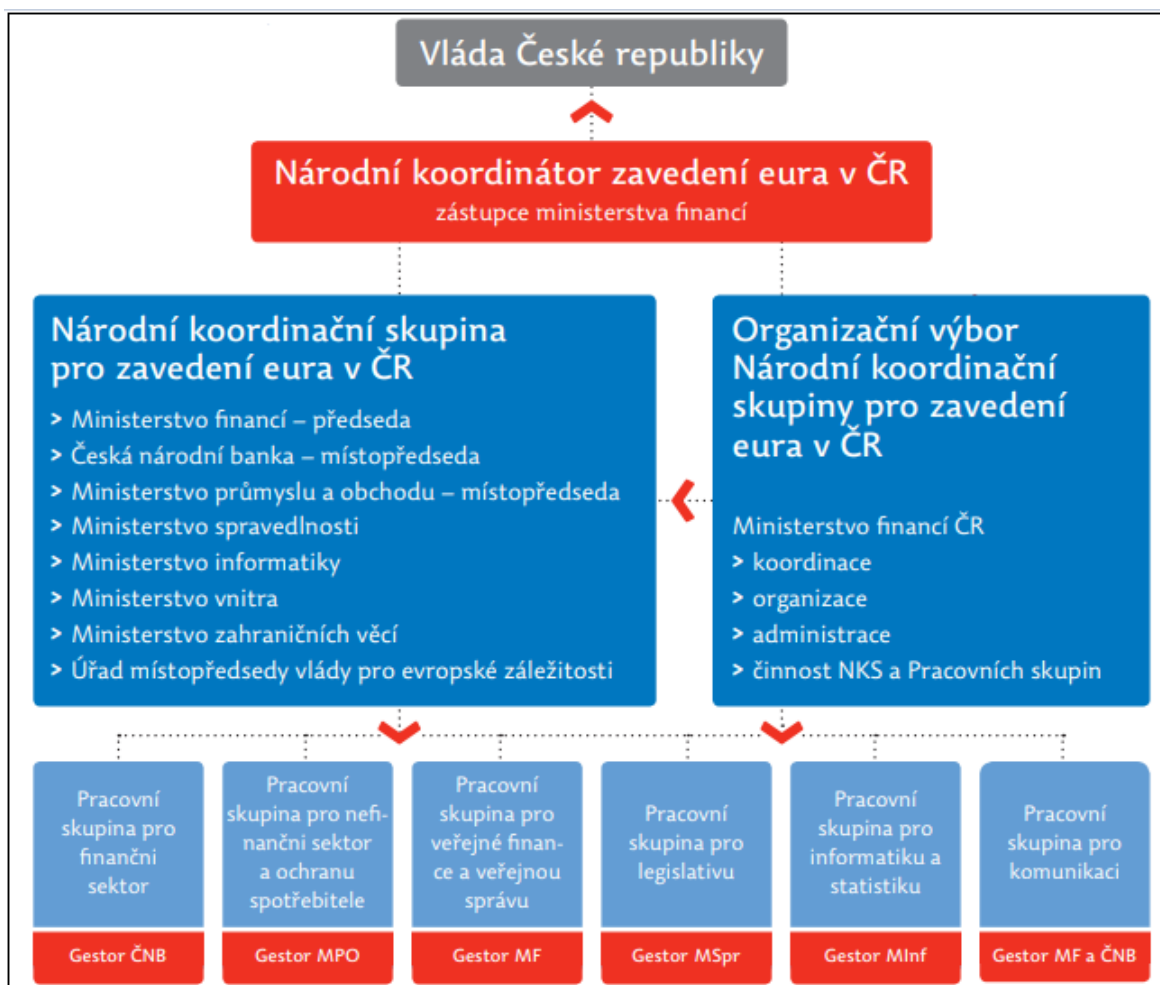
4.1.2 Institucionální struktura pro zavedení jednotné evropské měny

Dne 23. listopadu 2005 byl usnesením vlády České republiky schválen dokument „*Institucionální zajištění zavedení eura v České republice*“. Primárním cílem tohoto dokumentu bylo vymezit základní rámec přijetí jednotné evropské měny v České republice a umožnit tak celkové zpracování „*Národního plánu zavedení eura*“, který bude podrobně a komplexně vymezovat jednotlivé kroky. V tomto dokumentu byl také vytvořen vrcholný řídicí orgán pro zavedení jednotné evropské měny v České republice. Tím se stala Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR (NKS), jejímž úkolem je především zhotovení Národního plánu zavedení eura v ČR, jeho koordinace a následné uskutečnění. Národní koordinační skupina se skládá ze zástupců vybraných ministerstev – Ministerstva financí, Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstva informatiky, Ministerstva vnitra, Ministerstva zahraničních věcí – a České národní banky, kteří mají v gesci jednotlivé pracovní skupiny:

- Pracovní skupina pro komunikaci
- Pracovní skupina pro finanční sektor
- Pracovní skupina pro veřejné finance a veřejnou správu
- Pracovní skupina pro nefinanční sektor a ochranu spotřebitele
- Pracovní skupina pro informatiku a statistiku
- Pracovní skupina pro legislativu

V čele stojí národní koordinátor pro zavedení eura v ČR, ten je jmenován vládou na návrh ministra financí (MFCR, 2005). Dne 28. března 2007 byl do této funkce jmenován prof. Ing. Oldřicha Dědka, CSc, ten však dne 28. února 2017 ze své funkce rezignovat z důvodu jmenování do bankovní rady České národní banky. V současné době je post národního koordinátora pro zavedení eura v České republice neobsazen (zavedenieura.cz, 2017)

Obrázek 6 Struktura organizačního zajištění příprav na zavedení eura v ČR

Zdroj: (Národní koordinační skupina pro zavedení eura v České republice, 2007)

4.1.2.1 Národní plán zavedení eura v České republice

Národní plán zavedení eura v České republice je dokument, který sestavuje koordinační skupina pro zavedení eura v České republice. Tento dokument zachycuje technické, institucionální a legislativní změny, které jsou spojeny s přijetím společné

měny. Jeho účelem není definovat přínosy a náklady spojené se společnou měnou, ale podrobně popsat jednotlivé kroky a změny, které nastanou a následně určit jejich řešení. Dále pomáhá subjektům vně státní správy i mimo ni s průběhem procesu zavedení společné měny a vymezuje dobu trvání jednotlivých kroků. Národní plán je členěn do tří částí. První z nich obsahuje základní informace, a to konkrétně pravidla, na jejichž základě bude společná měna zavedena. V druhé části je konkretizace úkolů, což zahrnuje podrobný popis doporučení a opatření v jednotlivých oblastech. Poslední část tvoří slovník základních pojmů, které se váží k přijetí společné měny (businessinfo.cz, 2007)

4.1.3 Volba scénáře pro zavedení jednotné evropské měny

Následujícím krokem příprav České republiky na přijetí jednotné evropské měny bylo důležité rozhodnutí o způsobu zavedení, tedy o volbě jednoho ze tří možných scénářů zavedení společné měny, které Evropská legislativa nabízí. Jedná se o scénář s využitím přechodného období, jednorázový přechod na společnou měnu tzv. „velký třesk“ též nazývaný „Big Bang“ a scénář s obdobím postupného zrušení tzv. „Phasing – out“. Národní koordinační skupina, která je pověřena přípravami na zavedení společné měny v červnu roku 2006 vydala materiál *„Volba scénáře zavedení eura v České republice“* ve kterém jsou popsány všechny tři varianty zavedení jednotné evropské měny společně s jejich výhodami a nevýhodami, zároveň jsou zde uvedena stanoviska a výsledky analýz všech šesti pracovních skupin Národní koordinační skupiny, které se jednomyslně shodují na variantě jednorázového přechodu na společnou měnu, tedy zavedení současně do oběhu hotovostní i bezhotovostní formu společné měny (zavedenieura.cz, 2006).

Tento scénář by měl být nejvhodnější a zároveň nejméně nákladný. Materiál *„Volba scénáře zavedení eura v České republice“* byl předložen vládě, která následně, dne 25. října 2006, schválila variantu přijetí jednotné evropské měny v jeden časový moment (zavedenieura.cz, 2007).

4.1.3.1 Scénář jednorázového přechodu na jednotnou evropskou měnu

Zavedení jednotné evropské měny za pomoci scénáře jednorázového přechodu, by měl v České republice podle Národního plánu (2007) proběhnout v pěti časových fázích. Tyto fáze jsou znázorněny na obrázku č. 7.

Obrázek 7 Scénář jednorázového přechodu na jednotnou evropskou měnu

Zdroj: (zavedenieura.cz, 2007)

Předpřípravná fáze se odehrává v čase před zrušením výjimky pro zavedení jednotné evropské měny. V České republice se bude stále používat národní měna ve všech činnostech a zároveň začnou probíhat technické přípravy na změnu.

Přípravná fáze se bude konat v období po zrušení výjimky ze zavedení jednotné evropské měny a před vstupem do eurozóny. Ve všech platbách se stále bude používat národní měna. Dále začne fungovat tzv. duální označování cen, což znamená, že ceny v obchodech, výpisy a zůstatky na účtech a další budou uváděny, jak v národní měně, tak v eurech, a to na základě přepočtu určeného přepočítacím koeficientem. Trvání této fáze je předpokládáno na půl roku.

Období duální cirkulace nastane po vstupu do eurozóny a po přijetí jednotné evropské měny. Od této chvíle bude povoleno platit pouze společnou měnou v bezhotovostní formě, a to bezvýhradně. Co se týče hotovostních plateb, ty budou moci být prováděny nadále v českých korunách i v eurech, zároveň však bude národní měna stahována z oběhu. Obchodníci budou povinni svým zákazníkům vydávat pouze společnou měnu. Délka této fáze je stanovena na dva celé kalendářní týdny v závislosti na datu vstupu do eurozóny, Současně s touto fází bude pokračovat duální označování cen.

Období mezi koncem duální cirkulace a koncem duálního označování cen se budou veškeré transakce provádět pouze a jenom ve společné měně, avšak pro lepší orientaci budou na bankovních výpisech a v obchodech ceny uváděny stále v českých korunách. Za předpokladu přijetí jednotné evropské měny k 1. lednu, bude tato fáze trvat do konce téhož kalendářního roku.

Závěrečná fáze zavádění eura, a tedy i poslední konečná fáze nastane po skončení povinného duálního označování cen. Všechny hotovostní i bezhotovostní transakce budou probíhat pouze ve společné měně. Obchodníci mají možnost nadále uvádět své ceny i v českých korunách, není to však vyžadováno (zavedenieura.cz, 2007).

4.2 Plnění maastrichtských kritérií konvergence

Nezbytnou součástí vstupu České republiky do eurozóny a připojení se tak k ostatním členským státům, používající společnou evropskou měnu, je plnění maastrichtských kritérií konvergence, které jsou stanoveny ve smlouvě o fungování Evropské unie. Jedná se o pět nominálních kritérií, a to kritérium cenové stability, kritérium dlouhodobých úrokových sazeb, kritéria udržitelnosti veřejných financí, které je složeno z kritéria veřejného dluhu a veřejného deficitu a poslední kritérium stability měnového kurzu, tj. účast v mechanismu směnných kurzů. Pro zhodnocení plnění těchto kritérií Českou republikou, vydává Ministerstvo financí společně s Českou národní bankou dokument *„Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupeň ekonomické sladění ČR s eurozónou“*.

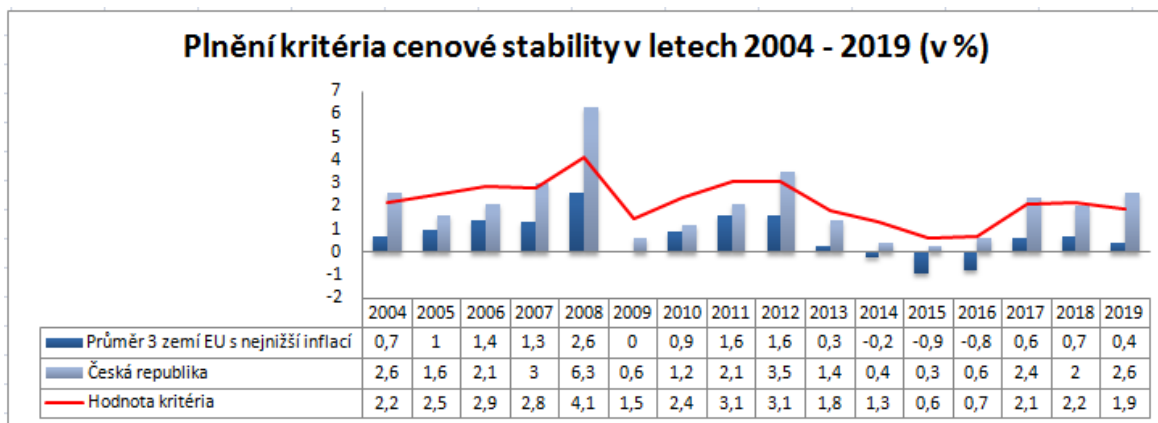
Tento dokument obsahuje aktuální zhodnocení plnění maastrichtských kritérií Českou republikou a popisuje možný vývoj v budoucích letech. Dále je zde vyhodnocen stupeň ekonomické sladění a jako poslední uvedena situace v eurozóně a její institucionální vývoj. Dokument je vydáván od roku 2003 každoročně jako podklad pro vládu České republiky. V následujících kapitolách bude podrobněji zhodnoceno plnění maastrichtských kritérií Českou republikou od vstupu do Evropské unie až po současnost.

4.2.1 Kritérium cenové stability

Prvním hodnoceným kritériem je kritérium cenové stability. Zde je podmínkou, že průměrná inflace nesmí překročit o 1,5 procentních bodů průměrnou inflaci tří členských států Evropské unie s nejlepším výsledkem v oblasti cenové stability, a to v časovém období minimálně jednoho roku před šetřením (MFCR a ČNB, 2018). Vyhodnocení plnění kritéria cenové stability je prováděno od roku 2004, tedy od vstupu České republiky do Evropské unie až do roku 2019. Data do roku 2017 jsou převzata z materiálu *„Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupeň ekonomické sladění ČR s eurozónou“*. Poslední dva roky jsou provedeny vlastním

výpočtem z dat Eurostatu a následně budou porovnány s daty, které byly prognózovány v uvedeném dokumentu z roku prosince 2018.

Graf 1 Kritérium cenové stability

Zdroj: (Vlastní zpracování, MFCR a ČNB, 2004-2018; Eurostat, 2020)

Z grafu číslo 1 je patrné, že během sledovaného období je kritérium cenové stability nestálé. Hned v prvním roce vstupu do Evropské unie nebylo toto kritérium splněno o 0,4procentní body. Následující dva roky se České republice podařilo dostat s uspokojující rezervou pod hodnotu maximálně možné hranice pro splnění tohoto kritéria. Tento stav však netrval dlouho a již v roce 2007 Česká republika zaznamenala opětovné neplnění, a dokonce v následujícím roce 2008 nesplnila kritérium cenové stability o 2,2 procentních bodů, což je za sledované období největší odchylka od požadované hranice. Hlavní příčinou zvyšování inflace v roce 2008 byl především rychlý růst cen potravinářského zboží a energie, tedy zejména ropy.

Dalšími faktory ovlivňujícími nárůst cenové hladiny byly bezpochybně navýšení spotřební daně a snížené sazby daně z přidané hodnoty z 5 % na 9 %, zavedení nové ekologické daně a poplatků ve zdravotnictví. Následující rok 2009 byl výrazně ovlivněn světovou finanční krizí, jejímž důsledkem byl, jak je z grafu patrné, největší meziroční rozdíl v hodnotách cenové hladiny. Oproti roku 2008 zde naopak ceny potravinářského zboží a energií klesaly a celkový propad tuzemské ekonomiky měl za následek hrozbu deflace v České republice, ovšem kritérium cenové stability bylo plněno, a to i v letech 2010 a 2011. Další mezníkem, kdy se České republice nepodařilo cenové kritérium naplnit, byl rok 2012. Důvody byly vesměs stejné jako v roce 2008. Zvyšování cen potravin a ropy a další navýšení snížené sazby daně z přidané hodnoty, tentokrát na 14% hodnotu.

Po roce 2012 je možné vidět, že kritérium cenové stability bylo dlouhodobě plněno čtyři roky až do roku 2017, tam opět došlo k neplnění o 0,3 procentních bodů. V tomto roce působily na inflaci zejména domácí faktory, které odrážely dlouhotrvající růst české ekonomiky. Nízká nezaměstnanost a zvyšování mezd podněcovalo k nárůstu spotřeby domácností. Podstatný vliv zde hrál i růst cen potravinářského zboží. V roce 2017 se Česká republika řadila k zemím s nejvyšší inflací v Evropské unii (MFCR a ČNB, 2009, 2013, 2018)

V roce 2018 inflace klesla o 0,3 procentních bodů a dostala se tak pod požadovanou hodnotu kritéria, čímž bylo splněno kritérium cenové stability. Tento stav prognózovalo i Ministerstvo financí a Česká národní banka v posledním oficiálním materiálu „Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupeň ekonomické sladění ČR s eurozónou“ z prosince 2018. Tyto data jsou v tabulce č. 5. V tomto materiálu (2018) byla také obsažena prognóza na rok 2019:

„V roce 2019 by se měly inflační tlaky v návaznosti na zvyšování úrokových sazeb ČNB zmírnit a inflace by se v letech 2019-2021 měla pohybovat v těsné blízkosti jejího 2% cíle. Ke stabilizaci inflace přispěje též obnovené zpevnování koruny. Zároveň by mělo dojít i ke zvyšování hodnoty kritéria, protože v zemích s aktuálně nízkou inflací se předpokládá její oživení. ČR by měla v letech 2019-2021 kritérium plnit, a to s narůstající rezervou.“ (MFCR a ČNB, 2018, s. 3).

Tabulka 5 Prognóza MF a ČNB – kritérium cenové stability

Prognóza MF a ČNB	2018	2019
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	0,8	1,1
Česká republika	2,1	2,2
Hodnota kritéria	2,3	2,6

Zdroj: (Vlastní zpracování, MFČR a ČNB, 2018)

Pokud srovnáme skutečný stav s prognózou Ministerstva financí a České národní banky, je možné vidět z tabulky č. 5, že v roce 2019 naopak inflace stále rostla. Oproti predikované hodnotě 2,2 % byl skutečný stav o 0,4 procentních bodů vyšší.

Důvodem bylo opětovné zdražování potravinářského zboží, dále pak růst cen nealkoholických i alkoholických nápojů, tabákových výrobků, energií (elektriny, zemního plynu), vodného a stočného (ČSÚ, 2019). Také zvyšování inflace v členských zemích Evropské unie se od skutečného stavu liší. Zde naopak predikovaná hodnota 1,1 % klesla

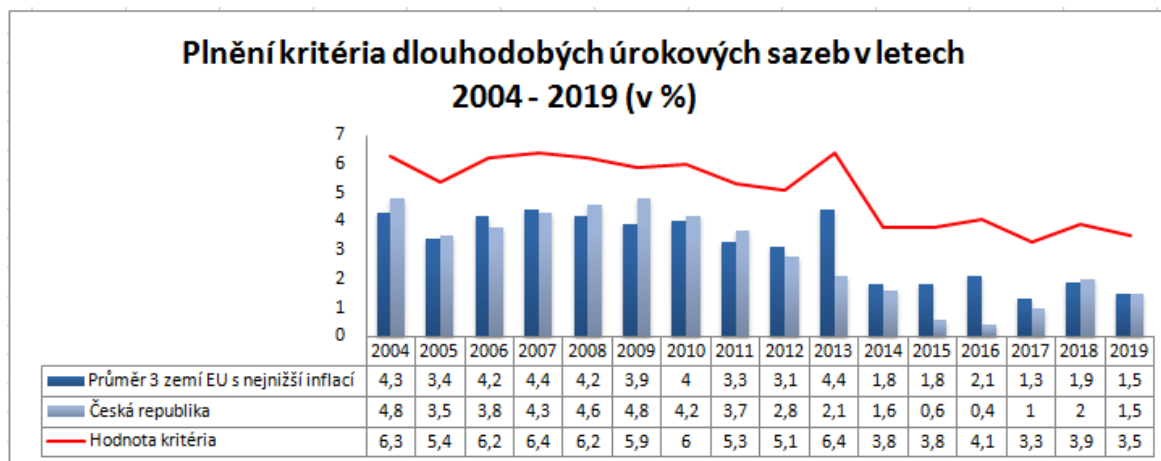
až na 0,4 %, tedy o 0,3 procentních bodů oproti roku 2018. Takto nízkou inflaci v Evropské unii tvořily státy Portugalsko (0,3 %), Kypr (0,5 %) a Řecko (0,5 %). Česká republika tedy v roce 2019 nesplnila kritérium cenové stability o 0,7 procentních bodů. Inflace nadále roste i v prvním čtvrtletí roku 2020. Pokud se inflace nezvedne i v ostatních státech Evropské unie, je pravděpodobné, že toto kritérium nebude splněné ani v roce 2020.

4.2.2 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Druhým konvergenčním kritériem je kritérium dlouhodobých úrokových sazeb. Pro toto kritérium platí, že průměrná nominální úroková míra v České republice nesmí přesáhnout o více jak 2 procentní body průměrnou úrokovou sazbu tří členských států Evropské unie, které v oblasti cenové stability dosáhly nejlepších výsledků, a to minimálně rok před šetřením.

Pro hodnocení tohoto kritéria byl též využit materiál Ministerstva financí a České národní banky „Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupeň ekonomické sladění ČR s eurozónou“, z něhož byla použita data do roku 2017. Hodnoty z let 2018 a 2019 byly vytvořeny vlastním výpočtem z databáze Eurostatu.

Graf 2 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Zdroj: (Vlastní zpracování, MFČR a ČNB, 2004-2018, Eurostat, 2019)

Graf č. 2 zachycuje vývoj dlouhodobých úrokových sazeb a plnění druhého maastrichtského kritéria v horizontu let 2004 až 2019. Na grafu je možné vidět, že Česká republika od vstupu do Evropské unie až po rok 2019 plní toto kritérium se značnou

rezervou. Mezi lety 2004 a 2011 se průměrné výnosy státních dluhopisů se splatností 10let pohybovaly v průměru okolo 4,2 %. Od roku 2012 došlo k poklesu a v roce 2016 se dostaly až k 0,4 %. Dle prognózy Ministerstva financí a České národní banky se stav kritéria dlouhodobých úrokových sazeb měl v České republice v roce 2018, jak je možné vidět z tabulky č. 6, dostat na hodnotu 2,1 %, což se v porovnání se skutečností opravdu stalo.

Tabulka 6 Prognóza MF a ČNB - kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Prognóza MF a ČNB	2018	2019
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	2,0	2,1
Česká republika	2,1	2,6
Hodnota kritéria	4,0	4,1

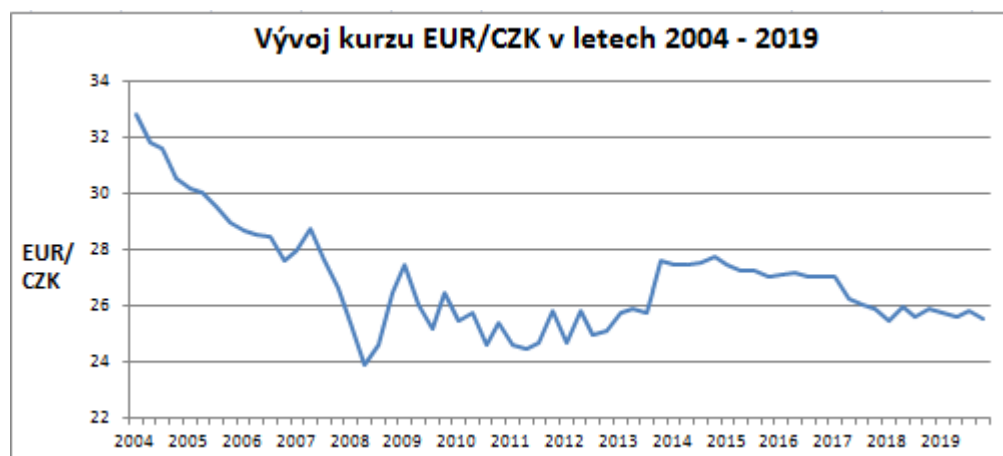
Zdroj: (Vlastní zpracování, MFČR a ČNB, 2018)

Oproti tomu v roce 2019 bylo přepokládáno, že kritérium dlouhodobých úrokových sazeb vzroste na 2,6 %. Ve skutečnosti naopak kleslo o 0,5 procentních bodů ve srovnání s rokem 2018 a o 1,1 procentní body s predikovanou hodnotou. Přesto však Česká republika kritérium dlouhodobých úrokových sazeb plní od roku 2004 bez nejmenších obtíží. Dle Ministerstva financí a ČNB (2018) je důvodem především „*Důvěryhodná fiskální politika a celková makroekonomická a finanční stabilita odrážející se v trvale kvalitním ratingovém hodnocení České republiky a bezproblémovém upisování státních dluhopisů. V České republice dochází k normalizaci úrokových sazeb, z toho plynoucího růstu úrokových diferenciálů vůči eurozóně a zvyšování hodnot výnosů českých státních dluhopisů*“ MFČR a ČNB, 2018). Česká republika by toto kritérium měla s vysokou pravděpodobně plnit i nadále ve střednědobém horizontu.

4.2.3 Kritérium stability měnového kurzu

Vstup České republiky mezi státy eurozóny je podmíněn alespoň dvouletým setrváním národní měny v tzv. mechanismu směnných kurzů (ERM II). Během trvání tohoto období se kurz české koruny vůči euru musí pohybovat v určeném flukтуаčním pásmu $\pm 15\%$, co nejbližší centrální paritě bez nadměrných tlaků a devalvace měny (Jílek, 2013).

Graf 3 Kurz EUR/CZK 2004 - 2019

Zdroj: (Vlastní zpracování, ČNB, 2019)

Na grafu č. 3 je znázorněn vývoj kurzu české koruny vůči jednotné evropské měně. Data jsou získána dle kurzů České národní banky, vždy z konce každého čtvrtletí (tedy března, června, září, prosince) příslušného roku a poskládány do časové řady. Konkrétní hodnoty jsou k nalezení v příloze č. 1. Od vstupu České republiky do Evropské unie se kurz koruny vůči euru pohyboval okolo 33 CZK/EUR. Nejvyšší hodnota kurzu byla zaznamenána v březnu roku 1999, a to 38,6 CZK/EUR. Od roku 2004 koruna značně posilovala a následně se v červenci roku 2004 dostala naopak na svou nejnižší hodnotu 23 CZK/EUR. Následkem světové hospodářské krize došlo v roce 2008 k devalvaci české koruny, a tedy oslabení kurzu na necelých 28 CZK/EUR. Koncem roku 2009 se kurz v dlouhodobějším horizontu držel v pásmu mezi 24 a 26 CZK/EUR až do listopadu roku 2013, kdy Česká národní banka zahájila devizové intervence, které spočívaly v jednostranném držení kurzu české koruny vůči euru na hranici 27 CZK/EUR. Kurzový závazek České národní banky trval až do dubna roku 2017. Po jeho skončení začala koruna opět revalvovat až na 25,5 CZK/EUR.

Tabulka 7 Hypotetická centrální parita

4. čtvrtletí 2017				
měsíc/den	6.	16.	23.	30.
Říjen	25,815	25,765	25,64	25,645
Listopad	25,61	25,56	25,46	25,495
Prosinec	25,635	25,68	25,75	25,54
průměr 4. Q 2017	25,63			
+ 15%	29,47			
centrální parita	25,63			
-15%	21,79			

Zdroj: (Vlastní zpracování, ČNB, 2019)

Česká republika doposud nevstoupila do mechanismu směnných kurzů, vyhodnocení plnění kritéria kurzové stability tedy v současné chvíli nelze provést. Jeho zhodnocení je tedy možné pouze v analytické rovině. Pokud bychom chtěli uvažovat o hypotetickém vstupu do mechanismu směnných kurzů v první čtvrtletí roku 2018 a jeho ukončení na konci roku 2019, je zapotřebí určit centrální paritu a vymezit flukтуаční pásmo. Tabulka č. 7 obsahuje kurzy české koruny vůči euru ve čtvrtém čtvrtletí roku 2017 k vybraným dnům. Z těchto hodnot byl spočten prostý aritmetický průměr, který představuje centrální paritu 25,63 CZK/EUR. Horní hranice flukтуаčního pásma je kurz 29,47 CZK/EUR a spodní hranice se nachází na kurzu 21,79 CZK/EUR. Pokud porovnáme teoretickou stanovenou paritu s vývojem kurzu v letech 2018 až 2019 je patrné, že v průběhu vymezeného období se kurz bez větších výkyvů pohyboval okolo hypotetické centrální parity, v takovém případě by Česká republika neměla problém toto kritérium splňovat. Účast v mechanismu směnných kurzů je podmíněna minimální dobou dvou let před vyhodnocením připravenosti na zavedení jednotné evropské měny.

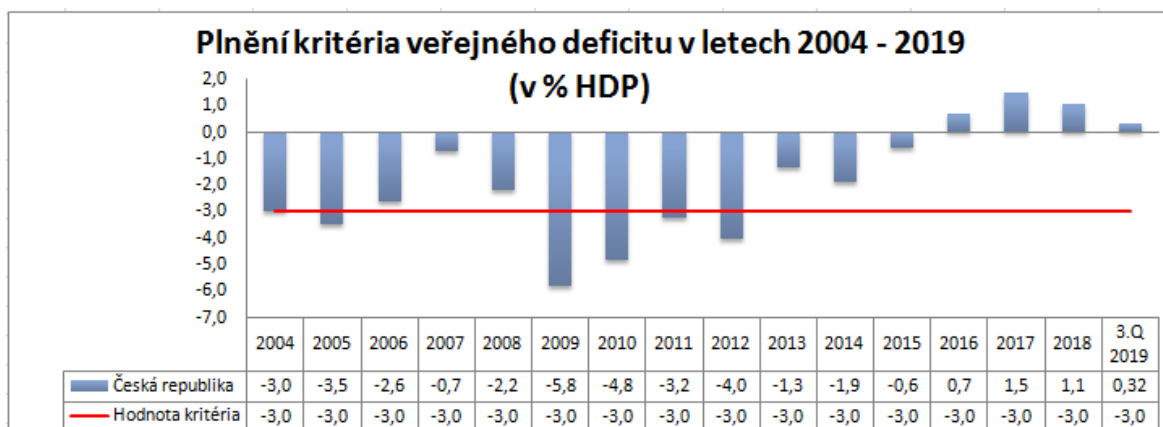
Dle dokumentu „*Strategie přistoupení České republiky k eurozóně*“ z roku 2007, by Česká republika měla v mechanismu směnných kurzů setrvat pouze po minimálně stanovenou dobu, a to z několika důvodů. První z těchto důvodů se týká omezení pružnosti české koruny, a to v rozmezí $\pm 15\%$, není však vyloučeno vymezení přísnějšího flukтуаčního pásma $\pm 2,25\%$. Porušení flukтуаčního pásma je nepřijatelné především na depreciační straně, překročení na straně apreciační by mělo za následek pravděpodobně jen posunutí centrální parity na silnější úroveň. Dalším důvodem je omezení schopnosti kurzu působit jako tzv. přizpůsobovací mechanismus. Pohyblivý kurz je v malé a otevřené

ekonomice, jako je Česká republika, důležitým nástrojem pro zmírňování dopadů nepříznivých šoků, což se potvrdilo v období světové finanční a hospodářské krize v letech 2008-2009, kdy výkyv kurzu přesáhl 15 %. Zároveň je možné využít kurz jako jeden z nástrojů měnové politiky, jak tomu bylo v letech 2013 až 2017. Česká národní banka využívá měnový kurz za účelem cílování inflace a udržení tak cenové stability v České republice. Jeho omezení by mohlo ovlivnit plnění maastrichtského kritéria cenové stability. Z těchto důvodů, by Česká republika měla vstoupit do mechanismu směnných kurzů za podmínek dosažení vysoké úrovně ekonomické konvergence, příznivé situace v národní ekonomice a stability na světových finančních trzích s možností přijetí jednotné evropské měny co nejdříve po splnění kritéria kurzové stability (MFČR a ČNB, 2010, 2018).

4.2.4 Kritérium udržitelnosti veřejných financí

Kritérium udržitelnosti veřejných financí se skládá ze dvou fiskálních kritérií, která je nutné plnit současně, a to z veřejného deficitu a veřejného dluhu. Podmínkou tohoto kritéria je, že veřejný deficit by neměl překročit referenční hranici 3 % HDP a zároveň dluh sektoru vládních institucí by neměl překročit referenční hranici 60 % HDP. V obou případech je možné uvedené hodnoty překročit za předpokladu jedná-li se o výjimečný stav a daří-li se státu tento výkyv snižovat a přibližovat se přípustné hodnotě kritéria. Stejně jako u předešlých kritérií je sledováno období od vstupu České republiky do evropské unie tedy od roku 2004 až po rok 2019. Využita byla data z materiálu *„Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupeň ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou“*, dále pak z *„Zpráva o řízení státního dluhu České republiky v roce 2019“* a databáze Českého statistického úřadu. Hodnoty let 2018 a 2019 jsou srovnány s predikcí Ministerstva financí a České národní banky.

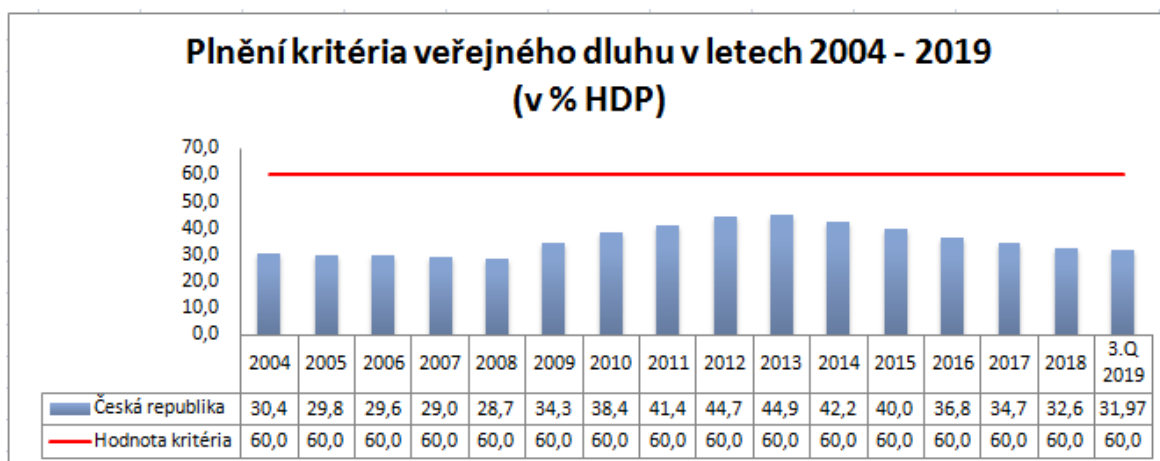
Graf 4 Kritérium veřejného deficitu

Zdroj: (Vlastní zpracování, MFČR a ČNB, 2004-2018; ČSÚ, 2019,2020)

Graf č. 3 reprezentuje vývoj plnění kritéria veřejného deficitu v časovém období od roku 2004 až 2019. Hned na první pohled je zřejmé, že Česká republika se v dlouhodobém horizontu od roku 2004 potýkala se schodkem v sektoru vládních institucí. Nejhorší propad nastal v roce 2009, kdy vládní deficit na HDP činil 5,8 %. Stalo se tak v důsledku zpomalení ekonomického růstu v předcházejícím roce a ekonomické recesi v roce 2009. Vládní sektor se potýkal s výpadkem daňových příjmů, a to kvůli nepříznivé ekonomické situaci a zároveň schváleným legislativním změnám způsobené na příjmové straně veřejných rozpočtů. Zároveň došlo k navýšení veřejných výdajů, které měli tlumit dopady hospodářské recese na ekonomické subjekty. Z hlediska plnění maastrichtského kritéria veřejného deficitu, i přestože se Česká republika potýkala jednu dekádu se schodkem veřejného sektoru, bylo toto kritérium plněno v letech 2006, 2007, 2008 a od roku 2013 je splňováno až do současnosti. V roce 2016 se poprvé Česká republika dostala do přebytku v sektoru vládních institucí, kdy nejvyšších hodnot nabyl v roce 2017 a to 1,5 % HDP. Tento stav primárně ovlivnil růst daňových příjmů na příjmové straně veřejných rozpočtů a příspěvky na sociální zabezpečení (MFČR a ČNB, 2010, 2018).

Graf 5 Kritérium veřejného dluhu

Zdroj: (Vlastní zpracování, MFČR a ČNB, 2004-2018; ČSÚ, 2019, 2020)

Poslední kritérium veřejného dluhu a jeho plnění je zachycené na grafu č. 4. Sledované období se opět nachází v rozpětí let 2004 až 2019. Stejně jako u kritéria dlouhodobých úrokových sazeb, tak ani zde nemá Česká republika v dlouhodobém horizontu problém s plněním tohoto kritéria. Dalo by se říct, že s výjimkou let 2010 až 2015, je dluh sektoru vládních institucí konstantní a pohybuje se průměrně okolo 32 % HDP. Výkyv v letech 2010-2015 zapříčinila světová hospodářská a finanční krize, kdy se veřejný dluh dostal až k hranici 45 % HDP v roce 2013. Od této doby však opět klesá a dostává se k hranici 32 % a to vlivem přebytkového hospodaření sektoru vládních institucí a příznivé situaci na finančních trzích.

Tabulka 8 Prognóza MF a ČNB - kritérium udržitelnosti veřejných financí

Prognóza MF a ČNB	2018	2019
Veřejný deficit		
Česká republika	1,6	1,0
Hodnota kritéria	-3,0	-3,0
Veřejný dluh		
Česká republika	33,0	31,9
Hodnota kritéria	60,0	60,0

Zdroj: (Vlastní zpracování, Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupeň ekonomické sladění ČR s eurozónou, 2018)

Pokud se podíváme na prognózu Ministerstva financí a České národní banky za roky 2018 a 2019 u prvního sledovaného kritéria, je patrné z tabulky č. 7, že v obou letech došlo ke snížení kladného salda sektoru vládních institucí. Ve třetím čtvrtletí roku

2019 vzrostly státní výdaje na náhrady zaměstnancům a sociální transfery. Veřejný deficit se tak dostal na 0,32 %.

Druhé sledované kritérium veřejného dluhu je vzhledem k prognóze s minimální odchylkou shodné se skutečným stavem. K poklesu veřejného dluhu přispívá primárně rostoucí nominální HDP (ČSÚ, 2020). Co se týče dluhu sektoru vládních institucí, řadí se Česká republika od roku 2017 až 2019 k nejméně zadluženým státům v Evropské unii. Nižší zadlužení je pak pouze v Estonsku, Lucembursku a Bulharsku (Zpráva o řízení státního dluhu České republiky v roce 2019, 2020). Na konci roku 2019 se předpokládá, že se hodnoty obou kritérií mohou lišit, avšak je malá pravděpodobnost, že by Česká republika kritérium udržitelnosti veřejných financí nesplnila.

4.3 Přínosy a náklady měnové unie

Nedílnou součástí přistoupení České republiky k měnové unii je důsledné zvážení přínosů a nákladů, které s sebou společná měna přináší (Revenda, 2015). Pro země střední a východní Evropy je především důležité zvolit vhodný okamžik vstupu do eurozóny, který by měl nastat ve chvíli, kdy přínosy ze zavedení společné měny převýší náklady (Loužek, 2017). V následujících kapitolách jsou zhodnoceny přínosy a náklady jednotné evropské měny.

4.3.1 Přínosy jednotné evropské měny

4.3.1.1 Omezení kurzového rizika

Omezení kurzového rizika je jedním z hlavních důvodů zavedení jednotné evropské měny. Účinky tohoto přínosu jsou trvalé a projeví se v okamžiku přijetí společné měny. Kurzové riziko je spojeno s vývojem kurzu národní měny oproti jiným měnám a týká se všech subjektů české ekonomiky, ať už jsou to firmy, občané nebo stát. Pro firmy uskutečňující mezinárodní obchod se zeměmi platícími eurem nastává kurzové riziko při uzavírání obchodních transakcí, kdy v den uzavření obchodního aktu se kurz české koruny vůči euru může lišit, oproti dnu jeho vypořádání. Tedy uzavře-li firma obchod v den, kdy se kurz pohybuje okolo 25 CZK/EUR a následně dojde k oslabení české koruny na 25,5 CZK/EUR firma zaznamená kurzovou ztrátu při vypořádání obchodní transakce. Firmy se mohou do jisté míry před kurzovým rizikem chránit pomocí nástrojů finančních trhů, jako jsou například měnové obce, to však může zvyšovat jejich transakční náklady.

Obyvatelé České republiky zaznamenávají kurzové riziko především při cestování do zahraničí. Směna peněz je zatížena jednak poplatky, které tvoří transakční náklady, ale také možnou kurzovou ztrátu v čase mezi výměnou korun za eura a následnou zpětnou výměnou na české koruny. V době vycestování se pro občany stává výhodné, když je kurz CZK/EUR co možná nejnižší, naopak při návratu představuje posilující česká koruna kurzovou ztrátu.

Také veřejný sektor se potýká s rizikem kurzových výkyvů, a to při uskutečňování eurových finančních operací, kterými jsou například čerpání z prostředků strukturálních fondů nebo Fond soudržnosti Evropské unie. Odstranění kurzového rizika se řadí k přímým přínosům pro českou ekonomiku, může však znamenat zprostředkovaně i rozvoj celkového finančního trhu, růst zahraničního obchodu se zeměmi měnové unie doprovázený snížením nezaměstnanosti a zvýšením celkové životní úrovně České republiky. Je nutné dodat, že kurzové riziko pro Českou republiku zcela nezmizí, jedná se pouze o eliminaci rizika vůči zemím se společnou měnou (Lacina, 2007).

4.3.1.2 Snížení transakčních nákladů

Snížování transakčních nákladů je spolu s omezením kurzového rizika bráno jako jedno z hlavních výhod přijetí společné měny. Transakční náklady je možné rozdělit na finanční a administrativní. Finanční transakční náklady jsou spojené s poplatky za směnárenské operace v bankách. Občané je platí při výměně peněz na cesty do zahraničí, firmy nejčastěji pak pokud provádí hotovostní platební operace, na které je nutné vybrat hotovost z eurového účtu nebo naopak provést vklad do banky. Tyto služby jsou v českých bankách zpoplatněny.

Dalšími náklady mohou být pro firmu poplatky za vedení účtu v eurech. Administrativní transakční náklady postihují především podnikatelský sektor. Jedná se o náklady spojené s účetními programy, které umožňují zpracovávat data ve více měnách, správa devizových prostředků a náklady na zaměstnance, kteří provádí operace v cizích měnách atd. Snížení transakčních nákladů, začne v České republice účinkovat v okamžiku zavedení jednotné evropské měny a bude se projevovat trvale. Také zde je nutné dodat, že transakční náklady odpadnou pouze vůči společné měně, firmy, které obchodují i v dalších cizích měnách budou transakční náklady dále pociťovat měnou (Lacina, 2007).

4.3.1.3 Nižší náklady na obstarání kapitálu

Náklady, které jsou spojené se získáváním kapitálu, se odvíjejí od cen finančních produktů nabízených na finančních trzích. Tyto náklady se odrážejí především ve výši úrokových sazeb. Jedním z cílů Evropské centrální banky je udržet stabilní makroekonomické prostředí uvnitř měnové unie, které zajišťuje držením inflace ve střednědobém horizontu pod hranicí 2 %. Takto nízký inflační cíl dává možnost Evropské centrální bance držet úrokové sazby na nízké úrovni, což by v případě přijetí společné měny zaručilo České republice disponovat těmito nízkými úrokovými sazbami a zajistit si tak přístup ke kapitálu.

Česká republika se však již teď pohybuje na úrovni nízkých úrokových sazeb, dokonce od roku 2013 až do prvního čtvrtletí roku 2017 se základní úrokové sazby České národní banky pohybovaly na tzv. technické nule, kdy jejich snížení nebylo více možné. Aktuálně se základní tři úrokové sazby České národní banky nacházejí na hodnotách 1,00 %; 2,00 % a 3,00 %. Klíčové sazby Evropské centrální banky jsou 0,00 %; 0,25 % a - 0,05 %. Pokud by tedy došlo k přijetí společné měny, došlo by i k možnému snížení úrokových sazeb. Snížením nákladů na získání kapitálu by se v české ekonomice projevilo jako trvalý přínos, avšak až ve střednědobém horizontu po zintenzivnění konkurence na českém finančním trhu (Lacina, 2007, ECB, 2019, ČNB, 2019).

4.3.1.4 Vyšší transparentnost cen

Vyšší transparentnost cen je pozitivem, které subjektům české ekonomiky zajistí lepší porovnání cen zboží a služeb napříč měnovou unií, a tedy i možnost vybrat si cenově nejdostupnější produkt v rámci země s jednotnou evropskou měnou. Výhoda srovnání cen závisí především na ochotě spotřebitele podstoupit kroky, které mohou narušit komfortní zónu, jež se váže s pořízením zboží z vlastní země. Nejprve musejí mít zájem o porovnávání cen produktů v jiných členských státech, což může být časově náročné, měli by se seznámit s dopravními náklady, reklamačními postupy a zajištěním servisu a údržby nakoupeného zboží. Dále pak disponovat znalostí cizího jazyka a potlačit případnou nedůvěru z obchodní transakce z jiné země. Srovnatelnost cen se přepokládá především u zboží, neboť služby jsou mezinárodně obtížně obchodovatelné, jako např. kadeřnictví, masáže, pedikúra atd.

Nicméně by transparentnost cen měla přinést lepší konkurenceschopnost na vnitřním trhu Evropské unie vedoucí ke sblížení cen porovnatelného zboží a služeb. Účinek tohoto přínosu se z počátku zavedení společné měny projeví jen patrně měnou (Lacina, 2007).

4.3.2 Náklady jednotné evropské měny

4.3.2.1 Ztráta autonomní měnové politiky a ztráta kurzové politiky

Nesporně největším rizikem, přijetí jednotné evropské měny se stává pro Českou republiku ztráta vlastní měnové politiky. Prostřednictvím nástrojů měnové politiky, jako jsou např. úrokové sazby, měnový kurz nebo operace na volném trhu, zajišťuje Česká národní banka plnění svých primárních cílů, a to udržení stability cenové hladiny, stimulace ekonomického růstu, podpora zaměstnanosti atd.

Snižováním úrokových sazeb nabízí podnikatelům, firmám a dalším subjektům levnější kapitál pro následné investování, současně dochází také k vyšší spotřebě domácností a tím i k ekonomickému růstu. Pohyb kurzu dokáže sám o sobě tlumit dopady nežádoucích vnějších šoků na ekonomiku, lze jej však použít i cíleně jako nástroj měnové politiky při mimořádně nepříznivém ekonomickém vývoji. Česká národní banka tento nástroj použila na konci roku 2013 až do prvního čtvrtletí roku 2017, kdy intervenovala kurz české koruny na hranici 27 CZK/EUR z důvodů zamezení hrozící deflace. Tento krok měl za cíl oživit ekonomický růst, snížit nezaměstnanost a podpořit domácí exportéry, neboť devalvace měny činí jejich produkci levnější na zahraničních trzích, oproti produktům oceněných v jiných měnách. Měnová politika je tedy pro malé otevřené ekonomiky, kterou je i Česká republika, velmi důležitá. V případě přijetí jednotné evropské měny Česká národní banka ztratí možnost jakýmkoliv způsobem ovlivňovat ekonomický vývoj v české ekonomiky. Veškerá rozhodnutí o měnové politice jsou v eurozóně v rukou Evropské centrální banky a Eurosystemu, který představuje uskupení centrálních bank států se společnou měnou. Největší riziko absence vlastní měnové politiky nastává v případě výskytu asymetrických šoků, tedy šoků, které nezasáhnou eurozónu jako celek, ale pouze jeden stát nebo jen některé členské státy. Pokud by byla zasažená Česká republika, je velmi pravděpodobně že Evropská centrální banka s Eurosystemem nepodniknou kroky, které by pomohly české ekonomice k hospodářské stabilizaci, neboť by muselo dojít k devalvaci eura nebo snížení úrokových sazeb pro celou

měnovou unii. V takové případě by Česká republika musela využít samovyrovnávací tržní mechanismy (mobilita výrobních faktorů, flexibilita mezd a cen) nebo nástroje fiskální politiky, které jsou však také do jisté míry omezeny Paktem stability a růstu, který říká, že maastrichtské kritérium udržitelnosti veřejných financí musí být plněno dlouhodobě i po vstupu do měnové unie, skutečnost je však jiná. Vstup České republiky od eurozóny by tedy měl proběhnout až ve chvíli uspokojivého stupně konvergence hospodářských cyklů a celkové struktury hospodářství se zeměmi měnové unie měnou (Lacina, 2007).

4.3.2.2 Bezprostřední růst cenové hladiny

Zavedení jednotné evropské měny bývá v podvědomí občanů spojované s růstem cenové hladiny, a tedy růstem cen zboží a služeb. V některých zemích eurozóny došlo po přijetí společné měny ke zdražování některých služeb například v pohostinství, ale také i u zboží každodenní spotřeby. Naopak u zboží a služeb dlouhodobé spotřeby se ceny držely na stejné nebo i nižší úrovni. Obyvatelé si často všimají zdražování produktů, které nakupují nejčastěji. Tento fakt je spojen s tzv. vnímanou inflací, ta se často liší od skutečné cenové hladiny. Statistické data neprokázala, že by přijetí společné měny, mělo za následek růst cenové hladiny. Rizikem zvýšení cen by se v České republice mohlo stát nepoctivé chování podnikatelů, nebo využívání psychologických taktik v podobě cen, které končí na číslovky 5 či 9. Také z těchto důvodů bude fungovat duální označování cen (Businessinfo.cz, 2008).

4.3.2.3 Administrativní a technické náklady na přechod na euro

Náklady administrativně a technicky spojené se zavedením jednotné evropské měny započnou již v přípravné fázi, tedy před vstupem do měnové unie. Jejich dopad se bude týkat převážně podnikatelských subjektů, firem, finančních institucí a státu. V období duálního označování cen budou muset subjekty přizpůsobit veškeré účetní programy pro fakturace, daňová přiznání a další činnosti tak, aby mohly pracovat se dvěma měnami. Dále bude potřeba vytvořit nové ceníky, katalogy, informační dokumenty pro zákazníky, cenovky, jídelní lístky atd., které budou obsahovat jak ceny v českých korunách, tak v eurech. Tento krok se bude opakovat podruhé ve chvíli ukončení duálního označování cen, kdy veškeré zmiňované materiály budou obsahovat pouze ceny v eurech. Také období duální cirkulace, jehož délka je dva kalendářní týdny, přinese určité náklady spojené

s oběhem dvou měn současně. Především zaškolení zaměstnanců, kteří budou přijímat od zákazníků obě měny, vracet však budou moci pouze eura. Samozřejmě se tyto náklady v období duálního označování cena a duální cirkulace netýkají pouze podnikatelů a firem, ale i dalších subjektů české ekonomiky. Administrativní a technické náklady bude muset podstoupit i vláda České republiky za účelem informovat o veškerých tématech souvisejících s přijetím společné měny, tj. o termínech a průběhu jednotlivých fází, přepočítacím koeficientu mezi českou korunou a eurem, o cenách jednotlivých komodit, vzhledu euro bankovek a mincí atd. Dále vláda vynaloží prostředky na vytvoření internetových stránek, e-mailů a telefonických linek, kde se občané a podniky mohou informovat o dalších potřebných náležitostech týkající se zavedení společné měny měnou (Lacina, 2007).

4.3.2.4 Specifické náklady bankovního sektoru

Bankovní instituce také podstupují náklady administrativního a technického charakteru, avšak nastanou u nich i specifické náklady spojené s přijetím jednotné evropské měny. Pro Českou národní banku tyto náklady představují především emise nových euro-bankovek a mincí a současně stahování české měny z oběhu a její následné znehodnocení.

Pro obchodní banky se stává jeden z přínosů společné měny, konkrétně snížení transakčních nákladů, naopak nákladem. Banky přijdou o poplatky, které vznikají při hotovostních i bezhotovostních transakcích v cizí měně, což o jistou část sníží jejich příjmy. O transakční příjmy ze směny deviz, nepřijdou banky úplně, stále zde budou existovat při směnných operacích jiných měn, než je euro. Náklady bankovního sektoru se projeví před i po zavedení společné měny, nastanou okamžitě a budou mít jednorázový charakter měnou (Lacina, 2007).

4.4 Evropský stabilizační mechanismus

Vstup České republiky do Evropské unie, byl podmíněn přijetím společné měny a členstvím v eurozóně v nejbližším možném termínu, jak již bylo zmiňováno. Od roku 2004, kdy Česká republika vstoupila do evropské unie, prošla eurozóna za následujících 15 let značnými změnami, a to především v její institucionální struktuře. Hlavním důvodem těchto změn, byla světová hospodářská a finanční krize, krize Řecka a narůstající

veřejný dluh dalších zemí v měnové unii. Eurozónu lze tedy v současné době považovat za odlišný systém, než tomu bylo na jejím počátku. Následkem těchto změn se stává přijetí společné měny, jak pro Českou republiku, tak pro ostatní uchazečské země, mnohem komplikovanější, kdy nestačí pouze plnění maastrichtských kritérií konvergence v dlouhodobém horizontu a dostatečná sladěnost národní ekonomiky s ekonomikami států měnové unie. Nově vzniklé podmínky pro vstup do měnové unie představují především účast České republiky v institucích a mechanismech, které značně zvyšují přímé náklady a závazky (Fassamnn a Ungerman, 2018).

Nesporně největším nákladem by se pro Českou republiku stala účast v tzv. Evropském stabilizačním mechanismu (ESM) též nazývaném Euroval. Teoreticky by Česká republika mohla přijmout společnou měnu i bez účasti v tomto mechanismu, avšak pravděpodobně by dosavadní členské země měnové unie podmiňovali přijetí společné měny v České republice vstupem do Evropského stabilizačního mechanismu. Tento mechanismus vznikl na základě mezinárodních smluv, tedy mimo právo Evropské unie, jedná se proto o samostatnou mezinárodní finanční instituci, avšak jeho fungování je navázáno na právo a instituce Evropské unie a eurozóny. Evropský stabilizační mechanismus zahájil svou činnost v roce 2012 v důsledku řešení řecké krize. Jeho hlavním významem je zaštiťování finanční pomoci a udržení stability uvnitř eurozóny, s čímž je spojena jeho pravomoc poskytovat půjčky zemím se společnou měnou, které se potýkají se závažnou finanční tísň. Dále pak disponuje možností intervenovat na trhu s vládními dluhopisy, zapojovat se do programů preventivní pomoci a podílet se na rekapitalizaci finančních institucí, a dokonce má povoleno poskytnout půjčku bankám (Fassamnn a Ungerman, 2018). Základní upsaný kapitál činí 700 mld. eur, z něhož může poskytnout na půjčky až 500 mld. eur (Hrbková, 2015).

Předpokladem pro vznik Evropského stabilizačního mechanismu, který by následně poskytl pomoc s krizí Řecka, bylo zapotřebí schválit *Rozhodnutí o změně článku 136 Smlouvy o fungování Evropské unie*, a to konkrétně přidání odstavce, který říká, že: „Členské státy, jejichž měnou je euro, mohou zavést mechanismus stability, který bude aktivován v případech, kdy to bude nezbytné k zajištění stability eurozóny jako celku. Poskytnutí jakékoli požadované finanční pomoci v rámci tohoto mechanismu bude podléhat přísné podmíněnosti.“ (*Rozhodnutí Evropské rady, Úřední věstník Evropské unie 2011, s. 2*). Důvodem změny zanesené v článku 136, byla především skutečnost, že vznik

Evropského stabilizačního mechanismu, bylo do té doby v rozporu s pravidly v člancích 123 a 125 Smlouvy o fungování Evropské unie.

Článek 123 zní „*Evropské centrální bance nebo centrálním bankám členských států (dále jen „národní centrální banky“)* se zakazuje poskytovat možnost přečerpání zůstatku bankovních účtů nebo jakýkoli jiný typ úvěru orgánům, institucím nebo jiným subjektům Unie, ústředním vládám, regionálním nebo místním orgánům nebo jiným veřejnoprávním orgánům, jiným veřejnoprávním subjektům nebo veřejným podnikům členských států; rovněž je zakázán přímý nákup jejich dluhových nástrojů Evropskou centrální bankou nebo národními centrálními bankami.“ (Smlouva o fungování Evropské unie – konsolidované znění, Úřední věstník Evropské unie 2012, s. 99)

Článek 125 zní: „*Unie neodpovídá za závazky ani nepřebírá závazky ústředních vlád, regionálních nebo místních orgánů nebo jiných veřejných orgánů, jiných veřejnoprávních subjektů nebo veřejných podniků kteréhokoli členského státu, pokud se nejedná o vzájemné finanční záruky pro společné uskutečňování určitého záměru. Členský stát neodpovídá za závazky ani nepřebírá závazky ústředních vlád, regionálních nebo místních orgánů nebo jiných veřejných orgánů, jiných veřejnoprávních subjektů nebo veřejných podniků jiného členského státu, aniž jsou dotčeny vzájemné finanční záruky pro společné uskutečňování určitého záměru“* (Smlouva o fungování Evropské unie – konsolidované znění, Úřední věstník Evropské unie 2012, s. 99).

Celkový závazek České republiky vůči Evropskému stabilizačnímu mechanismu by v případě přijetí jednotné evropské měny činil přibližně 413,7 mld. CZK. Z této sumy je Česká republika v horizontu čtyř let po zavedení společné měny povinna splatit základní kapitál ve výši 48,5 mld. CZK. Zbylých 365,2 mld. CZK představuje podmíněný závazek, tzn. pokud by došlo k nesplacení některých půjček nebo k snížení bonity smluvních stran, musela by Česká republika tento závazek doplatit. Výše těchto částek je pouze odhadem Ministerstva financí a České národní banky, neboť nebyla brána v potaz úleva na kapitálovém klíči Evropského stabilizačního mechanismu pro hospodářsky slabší země, ke kterým se řadí i Česká republika, i přesto je však hodnota závazku nezanedbatelná (MFČR a ČNB, 2018).

Mimo Evropský stabilizační mechanismus existují pro Českou republiku další peněžní náklady spojené s institucemi měnové unie. Mezi tyto náklady patří doplacení upsaného kapitálu Evropské centrální banky ve výši 4,3 mld. CZK, převedení

do Jednotného fondu pro řešení krizí v rámci bankovní unie 27,8 mil. CZK a v rámci dohledu by české banky hradily v souhrnu Evropské centrální bance ročně 139,5 mil. CZK (MFČR a ČNB, 2018).

Na základě těchto faktů je nepochybné, že se Česká republika zavázala přijmout společnou měnu za jiných podmínek, než požaduje současná eurozóna, která změnila finanční obsah závazku zavedení společné evropské měny. Nové přímé náklady, které jsou spojené s novými instituty a mechanismy, se pravděpodobně dotknou i občanů, zaměstnanců a podnikatelů.

4.5 Ekonomická sladěnost

Přijetí společné evropské měny a vstup mezi členy měnové unie je podmíněn plněním nominálních maastrichtských kritérií konvergence, které jsou definovány ve smlouvě o fungování Evropské unie a mají stanovený pevný rámec. Neméně důležité je však pro země vzdávající se vlastní měny též reálná konvergence, a to především z důvodu ztráty vlastní měnové politiky a kurzového nástroje pro zabezpečení makroekonomické stability. Případné odlišnosti v ekonomických cyklech a strukturální sladěnosti české ekonomiky oproti ekonomikám uvnitř eurozóny mohou vést k výskytu asymetrických šoků. V takovém případě může dojít k odlišnému působení měnové politiky Evropské centrální banky, a tak absence vlastní měnové politiky představuje pro Českou republiku větší riziko. Čím větší bude konvergence ekonomik, tím menší náklady přinese sdílení společné měny. V následujících kapitolách bude provedeno zhodnocení sladěnosti české ekonomiky s měnovou unií. Základním teoretickým východiskem je teorie optimální měnové oblasti.

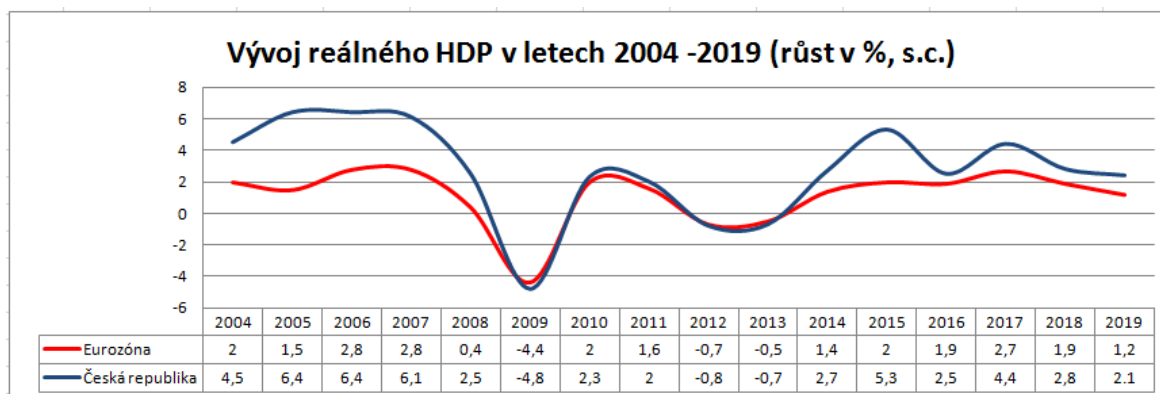
4.5.1 Sladěnost ekonomických cyklů

Hrubý domácí produkt (HDP) představuje jeden ze základních makroekonomických ukazatelů, který vyjadřuje celkovou hodnotu finální produkce (tedy mez meziprojektu) statků a služeb vyprodukovaných za určité období na území daného státu. Jeho velikost a vývoj v čase poskytuje potřebné informace o ekonomické úrovni a výkonnosti země. Stabilitu této výkonnosti ovlivňuje vývoj ukazatelů vnitřní a vnější rovnováhy (Kadeřábková, 2006).

Pro přijetí společné evropské měny je důležité, aby cyklická sladěnost, co možná nejvíce korelovala s ekonomikami členských států měnové unie, čímž se sníží pravděpodobnost, že společná měnová politika Evropské centrální banky bude pro českou ekonomiku zvolena nevhodně. Následující graf č. 6 zaznamenává vývoj růstu reálného HDP mezi lety 2004 až 2019. Data jsou převzata ze stránek Ministerstva financí České republiky a databáze Eurostatu.

Reálné DHP měří výstupy zvoleného období ve stálých cenách, je proto možné sledovat reálné změny objemu produkce bez cenových vlivů (Kadeřábková, 2006).

Graf 6 Růst reálného HDP

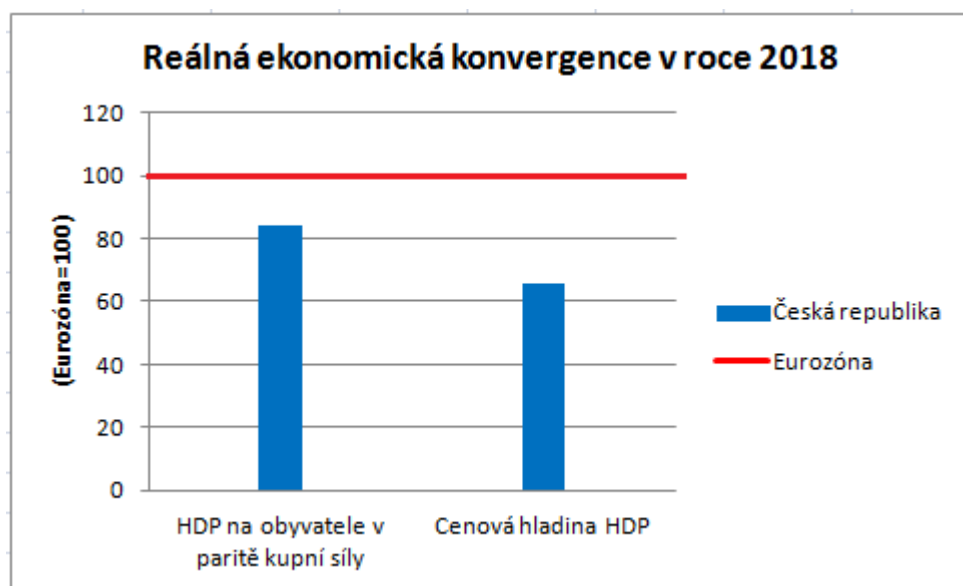

Zdroj: (Vlastní zpracování, MFCR, Eurostat)

Z grafu č. 6 je patrné, že od roku 2004, tedy od vstupu České republiky do Evropské unie se vývoj reálného HDP v tuzemsku a v měnové unii značně lišil. Úroveň české ekonomiky viditelně převyšovala ekonomiky eurozóny. V roce 2005 dosáhlo reálné HDP hodnoty 6,4 %, což představuje o 4,9 procentní body více než v měnové unii. Nepochybně k růstu české ekonomiky přispěl právě vstup do Evropské unie. Hospodářské výsledky byly ovlivněny změnou podmínek fungování ekonomiky. Pro českou ekonomiku se otevřel volný trh a došlo tak k značnému růstu zahraničního obchodu a investičních aktivit ekonomických subjektů. Od druhé poloviny roku 2008 až do roku 2013 je možné vidět téměř totožný vývoj reálného HDP jak v České republice, tak v měnové unii. Značný podíl na korelaci ekonomických aktivit v těchto letech má světová hospodářská a finanční krize, která zasáhla plošně veškeré země jak Evropské unie, tak eurozóny. V posledních šesti letech se cyklická sladěnost s měnovou unie opět rozchází. K tomu značně přispívá růst průmyslové produkce, který značně převyšuje nad průměrem měnové unie.

Následující graf č. 7 zachycuje stupeň reálné konvergence v roce 2018 s měnovou unií. Zde jsou použity ukazatele průměrné cenové hladiny a hrubého domácího produktu na obyvatele v paritě kupní síly, který se využívá k mezinárodnímu srovnání. Parita kupní síly je uměle vytvořena měnová jednotka pro eliminaci rozdílnosti kurzů (ČSÚ, 2015). Data následujícího grafu jsou převzata z materiálu České národní banky „**Analýza stupně ekonomické sladění České republiky s eurozónou 2019**“.

Graf 7 Ekonomická konvergence v roce 2018

Zdroj: (Vlastní zpracování, ČNB, 2019)

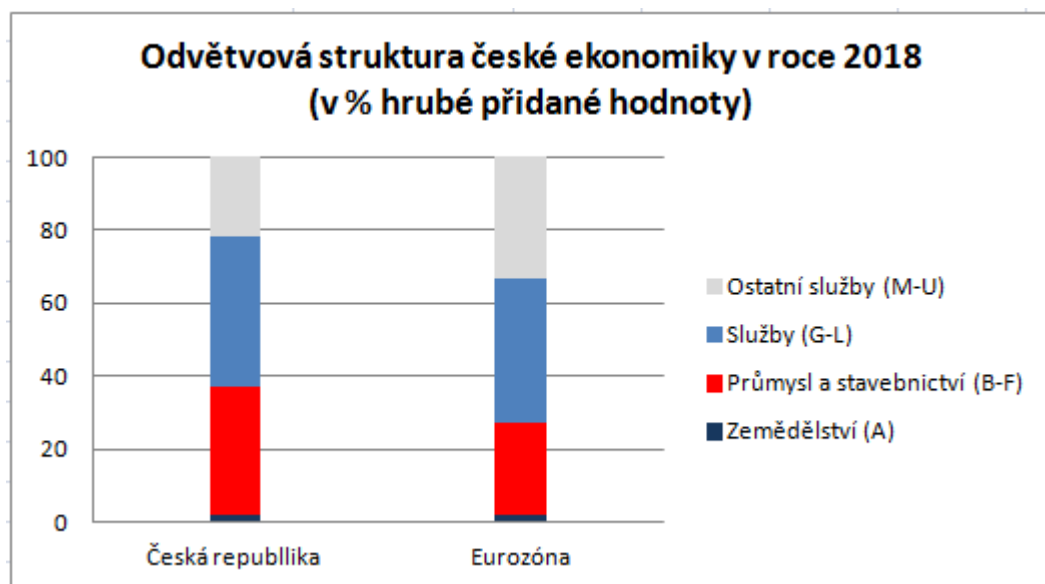
Jak je z grafu č. 7 patrné, Česká republika ve zvolených ukazatelích v roce 2018 nedosahuje průměru měnové unie. Přestože v průběhu let dochází k přibližování, stále není dosaženo uspokojivé úrovně. Hrubý domácí produkt na obyvatele v paritě kupní síly se v roce 2018 pohyboval okolo 84 % průměru měnové unie. O něco hůře je na tom cenová hladina, ta dosáhla na hodnotu okolo 66 % průměru měnové unie. Česká republika v úrovni cenové hladiny zaostává za členy eurozóny, kterými jsou Slovinsko a Portugalsko. Nedosažení uspokojivé reálné konvergence, může znamenat značné riziku pro Českou republiku v případě přijetí jednotné evropské měny.

4.5.2 Strukturální sladěnost

Odlíšnosti ve struktuře české ekonomiky oproti zemím měnové unie, mohou vést k vyšší pravděpodobnosti výskytu nerovnoměrných šoků. Proto je důležité dosáhnou též

strukturální konvergence pro snížení rizik spjatých se společnou evropskou měnou. Strukturu české ekonomiky a ekonomiky měnové unie zachycuje graf č. 8. Data jsou převzata z materiálu České národní banky „Analýza stupně ekonomické sladění České republiky s eurozónou 2019“. Odvětví české ekonomiky jsou členěna dle klasifikace NACE.

Graf 8 Odvětvová struktura české ekonomiky v roce 2018

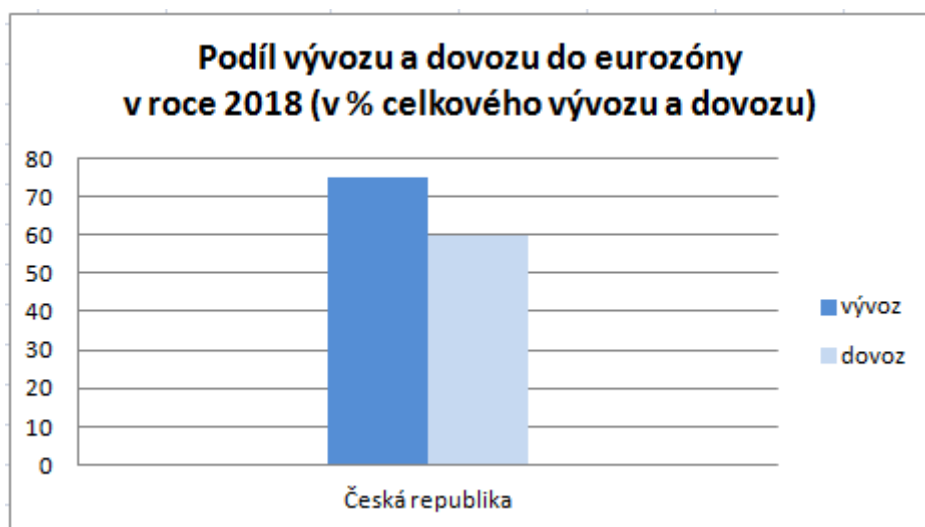
Zdroj: (Vlastní zpracování, ČNB, 2019)

Graf č. 8 ukazuje strukturu české ekonomiky a strukturu ekonomiky měnové unie v roce 2018. V České republice i v eurozóně tvoří velmi malou část celkové struktury zemědělství, rybářství a lesnictví. U obou sledovaných území je shodné zastoupení služeb, a to okolo 40 % hrubé přidané hodnoty. Značný problém však představuje průmyslová produkce a stavebnictví, které značně převládá na území České republiky. Průmyslová produkce představuje 35 % v České republice a 25 % v měnové unii. V případě poklesu průmyslové výroby, by se česká ekonomika mohla dostat do značného rizika, které by Evropská centrální banka nebyla schopna v plném rozsahu regulovat. Větší rozdíl ve struktuře představují také ostatní služby. Tam však převažuje měnová unie především v oblasti vzdělání, zdravotní a sociálních služeb, což nepředstavuje riziko asymetrických šoků.

4.5.3 Otevřenost ekonomiky

Otevřenost ekonomiky a vlastnická provázanost se zeměmi měnové unie může též značně snížit náklady ze ztráty vlastní měnové politiky. Česká republika se řadí k malým otevřeným ekonomikám, což ukazuje graf č. 9. Data jsou převzata z materiálu České národní banky „Analýza stupně ekonomické sladění České republiky s eurozónou 2019“.

Graf 9 Podíl vývozu a dovozu do eurozóny v roce 2018

Zdroj: (Vlastní zpracování, ČNB, 2019)

Graf č. 9 znázorňuje podíl vývozu a dovozu České republiky do měnové unie v roce 2018. Celých 75 % celkového exportu České republiky putuje do zemí měnové unie. Hlavním vývozním partnerem je Německo, do kterého Česká republika vyváží okolo 32 % celkového exportu. Dále pak Slovensko, které se podílí 7,6 %, Francie s 5,1 % a Rakousko s 4,5 %. Vývoz do zemí měnové unie z celkového vývozu představuje 60 %. I zde je hlavním partnerem pro Českou republiku Německo, které se na celkovém importu podílí 25 %. Za ním následuje Slovensko s 5 %, Itálie s 4,2 % a Francie s 3,3 %. Vysoký stupeň provázanosti zahraničního obchodu se zeměmi měnové unie značně podporuje přijetí jednotné evropské měny v České republice.

4.5.4 Mobilita výrobních faktorů

Mobilita výrobních faktorů je v Evropské unii zprostředkována pomocí volného pohybu osob a kapitálu. V České republice však stále převládá neochota stěhovat se

za prací i v rámci vlastní země. Mobilita pracovních sil v rámci měnové unie může být do značné míry omezena různými bariérami, jako jsou například kulturní, jazykové a náboženské odlišnosti (Fassmann a Ungerman, 2018; ČNB, 2019).

Ze sledovaných ukazatelů ekonomické sladění přispívá k přijetí jednotné evropské měny převážně provázanost zahraničního obchodu a cyklická sladění. Proti vstupu České republiky do měnové unie se staví odlišnost ve struktuře ekonomiky, nedostatečná reálná konvergence a nízká mobilita pracovních sil.

4.6 Postoje k přijetí jednotné evropské měny

Přijetí jednotné evropské měny se týká všech ekonomických subjektů, ať už to jsou bankovní instituce, podnikatelé, firmy, stát nebo občané. Konečné rozhodnutí o vstupu České republiky do měnové unie spadá do pravomocí vlády, která na základě doporučení Ministerstva financí a České národní banky o ekonomické připravenosti České republiky stanoví termín pro vstup do měnové unie. Vláda se skládá z politických stran, které, jsou voleny v parlamentních volbách občany České republik, nastává zde tedy otázka, zda by měla podstoupit rozhodnutí v rozporu s názory občanů, a zda by o přijetí společné měny nemělo rozhodnout referendum. V následujících kapitolách budou probrány názory a postoje českých občanů, podnikatelů a politických stran v otázce společné měny. Dále pak názory vybraných osobností a institucí, které jsou s přijetím společné měny spojeny.

4.6.1 Postoj občanů

V České republice provádí každoročně výzkum veřejného mínění v otázkách společné měny a působení ČR v Evropské unii výzkumné oddělení Sociologického ústavu AV ČR Centrum pro výzkum veřejného mínění. V dubnu roku 2019 byl opět proveden pravidelný průzkum mezi občany České republiky ohledně jejich názoru na přijetí společné měny. Dotazování se účastnilo 1 052 respondentů ve věku nad 15 let, kteří měli pomocí pěti možných odpovědí vyjádřit míru souhlasu (rozhodně souhlasím, spíše souhlasím, nevím, spíše nesouhlasím, rozhodně nesouhlasím) se zavedením společné měny v České republice. Tabulka č. 9 obsahuje procentní výsledky provedeného výzkumu, který jasně dokazuje odmítavý postoj českých občanů k jednotné evropské měně. Okolo 75 %

dotazovaných je proti společné měně, z toho 50 % ji striktně odmítá. Pouhých 5 % by naopak společnou měnu rozhodně přivítalo a dalších 15 % spíše souhlasí (cvvm, 2019).

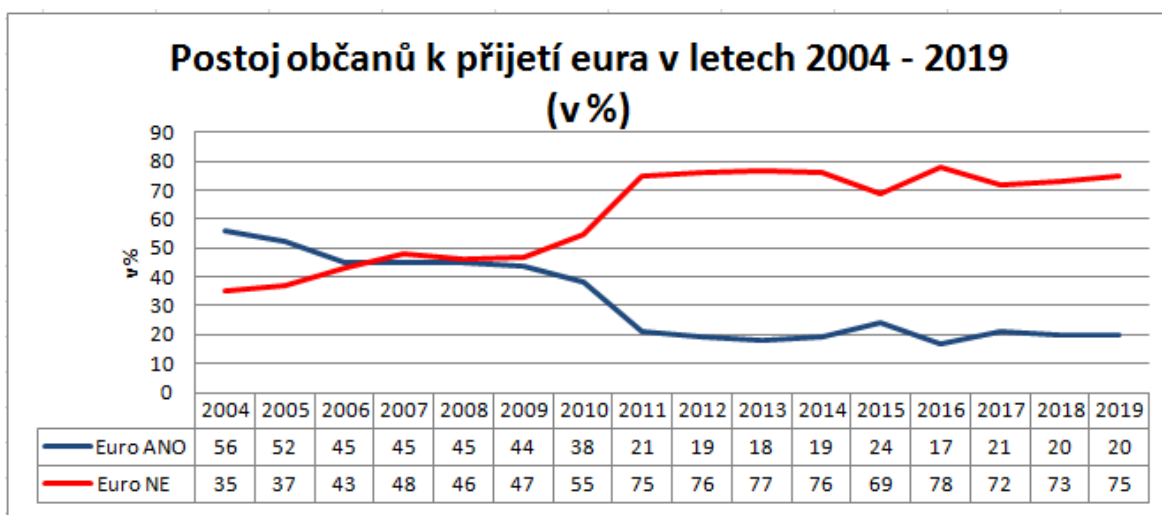
Tabulka 9 Postoj občanů k přijetí eura v roce 2019

Varianta odpovědi	(v %)
Rozhodně souhlasí	5
Spíše souhlasí	15
Neví	5
Spíše nesouhlasí	25
Rozhodně nesouhlasí	50

Zdroj: (Vlastní zpracování, cvvm, 2019)

Následující graf č. 6 znázorňuje vývoj postojů českých občanů na otázku přijetí jednotné evropské měny v horizontu let 2004-2019, tedy od vstupu České republiky do Evropské unie až po současnost. Data v grafu jsou převzata z výzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění, kdy červená spojnice představuje sumu odpovědí respondentů (rozhodně nesouhlasím, spíše nesouhlasím) a modrou spojnicí reprezentují odpovědi (rozhodně souhlasím, spíše souhlasím). Zbývající dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“ (cvvm.soc.cas.cz, 2019).

Graf 10 Postoj občanů k přijetí eura

Zdroj: (Vlastní zpracování, cvvm, 2019)

Z grafu je patrné, že v průběhu let se postoj občanů České republiky ke společné měně diametrálně odlišil. Na počátku roku 2004 při vstupu České republiky do Evropské

unie byl postoj k jednotné evropské měně spíše kladný a její případné přijetí podporovalo okolo 56 % dotazovaných. Postupem času pozitivní náhled na společnou měnu klesal a v období let 2006 až 2008 se názor občanů na přijetí společné měny dělil zhruba na polovinu. Zlomovým okamžikem se pro euro stal rok 2009, kdy muselo čelit světové finanční krizi. V očích české veřejnosti začala převládat nedůvěra ve společnou měnu, kdy od roku 2011 až do současnosti se proti euru staví v průměru 74,5 % dotazovaných respondentů.

Dle zjištění Centra pro výzkum veřejného mínění, klesá s dosaženým věkem podpora společné měny. K odpůrcům se dále řadí především lidé v důchodovém věku, lidé nedůvěřující jak vládě České republiky, tak Evropské unii a jejím institucím, dále pak voliči strany KSČM, nevoliči, lidé tíhnoucí spíše k levici a ti co hodnotí ekonomickou situaci za špatnou.

Naopak lidé, kteří hodnotí ekonomickou situaci jako dobrou, důvěřují vládě i Evropské unii, voliči ODS a pravicových stran jsou převážně zastánci společné měny. Dále se k těmto lidem řadí vysokoškoláci, odborníci a vedoucí pracovníci (cvvm, 2019).

4.6.2 Postoj podniků

Hospodářská komora České republiky provedla v rámci předvolebního období v roce 2017 bleskovou anketu mezi podnikateli v otázce termínu přijetí společné evropské měny. Je nutné zmínit, že: *„Hospodářská komora České republiky je jediným zákonným zástupcem podnikatelů v ČR. Její činnost je zakotvena zákonem č. 301/1992 Sb. o Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR. Zmíněná právní norma praví, že Hospodářská komora ČR hájí zájmy podnikatelů ze všech oborů a ze všech regionů s výjimkou oblasti zemědělství, potravinářství a lesnictví (tuto činnost vykonává Agrární komora ČR). Posláním Hospodářské komory je vytvářet příležitosti pro podnikání, prosazovat a podporovat opatření, která přispívají k rozvoji podnikání v ČR, a tím i k celkové ekonomické stabilitě státu.“* (Hospodářská komora České republiky, 2020).

Do ankety, která proběhla v roce 2017, jak již bylo zmíněno, se zapojilo 313 malých i velkých podnikatelských subjektů, mezi kterými se objevily i podniky s obratem nad 1 miliardu korun. Z šetření vyplynulo, že celých 76 % dotázaných nevidí otázku přijetí eura natolik aktuální, aby prvotní kroky vlády vedly k určení jasného termínu zavedení společné měny v České republice. Zbytek dotázaných, tedy 24 % se jednoznačně shoduje

na důležitosti stanovení konkrétního data vstupu do měnové unie, a to co možná nejrychleji.

Prezident Hospodářské komory Vladimír Dlouhý se vyjádřil takto: „*Vstup do eurozóny je opravdu velkým krokem, který je třeba dobře zvážit. Apeloval bych proto na politiky, aby s termínem příliš nespěchali a dobře zvážili všechna pro a proti.*“ (Hospodářská komora, 2017). Dále pak Dlouhý upozorňuje na fakt, že země mimo měnovou unii mohou také prosperovat i se svou národní měnou. Hlavními výhodami jsou pro firmy eliminace transakčních nákladů a kurzového rizika, ovšem přijetí společné měny má i svou druhou stranu, a to především ve spoluzodpovědnosti a finanční pomoci ostatním členským státům v měnové unie, které se dostanou do významné tísně. Prezident Hospodářské komory dodává: „*Je otázkou, jak toto dokáží politici obhájit před občany a jaké podmínky budou schopni vyjednat.*“ (Hospodářská komora, 2017).

4.6.3 Postoj vlády České republiky a politických stran

Vláda je vrcholným orgánem výkonné moci v České republice. V otázce přijetí společné měny má konečné slovo. Současná vláda byla vytvořena na základě koaliční smlouvy mezi hnutím ANO 2011, které vyhrálo parlamentní volby v roce 2017, a politickou stranou ČSSD (vláda.cz, 2020).

ANO 2011

Hnutí ANO se k otázce společné měny v současné době staví spíše odmítavě. Přestože jsou si vědomi závazku, který Česká republika přijala, kladou důraz na zavedení společné měny ve chvíli, kdy bude pro české občany situace výhodná. Hnutí Ano 2011 poukazuje na fakt, že euro má své problémy, které se doposud nepodařilo vyřešit, stejně tak eurozóna se stále potýká s velmi zadluženými státy, jako je Řecko, Itálie a Španělsko. Vstup do měnové unie by vystavil české občany povinnosti ručit za dluhy, které nemají na svědomí, čehož se chce hnutí Ano 2011 vyvarovat. Dále chce zamezit zvyšování cenové hladiny, jako tomu bylo v sousedním Slovensku (Euroactiv.cz, 2017).

Hnutí ANO 2011 se o přijetí společné měny zmiňovalo ve svém volebním programu z roku 2017, a to konkrétně: „*Stanovení konkrétního data přistoupení k euru musí odpovídat ekonomickým zájmům ČR, občanů a firem. Aktivně podpoříme reformu eurozóny s cílem posílit hospodářskou a finanční stabilitu Evropy, tak aby to bylo*

v souladu se zájmy ČR. Je třeba zajistit, bez ohledu na další vývoj v eurozóně, aby se neznevýhodnilo postavení států, které zatím euro nemají. V případě, že se eurozóna v následujícím volebním období významně nereformuje, nebudeme euro přijímat.“ (ANO 2011, 2017, s. 13).

Předseda hnutí ANO 2011 a současný premiér Andrej Babiš v roce 2015 vyslovil myšlenku, že o přijetí společné měny by mělo být rozhodnuto občany v referendu (Hospodářské noviny, 2017).

ČSSD

ČSSD patří k politickým stranám, které plně podporují, jak společnou měnu, tak celkovou integraci České republiky s Evropskou unií. Jsou zastánci Evropy, která „jde jedním směrem“. Přestože nemá Česká republika pevně stanovený termín pro přijetí společné měny, je důležité se o této problematice začít bavit. Stejně jako hnutí ANO 2011, tak i ČSSD souhlasí s přijetím jednotné evropské měny až v okamžiku ekonomické a sociální připravenosti. Dále požadují, aby byly Evropské unii vytvořeny nástroje, které by vedly ke skutečné sociální sladění mezi zeměmi EU, a to konkrétně konvergence mezd, životní úrovně atd. ČSSD také uvádějí, že jsou si vědomi nutnosti vytvářet mechanismy pro ochranu měnové unie, je však důležité, aby prohlubování integrace nevedlo spíše k rozdělování Evropské unie, a aby vzájemná spolupráce probíhala mezi všemi členskými státy (euroactiv.cz, 2017).

Ve svém volebním programu z roku 2017 uvádějí, že: „*Chceme Evropu aktivně utvářet a měnit, a proto chceme být v jejím jádru.*“ (ČSSD, 2017, s. 28).

ODS

ODS patří k politickým stranám, které společnou měnu striktně odmítají. V svém volebním programu pro parlamentní volby z roku 2017 uvádějí, že Česká republika by měla mít možnost se sama rozhodnout kdy a zda vůbec podstoupí krok, který povede k zavedení jednotné evropské měny a tedy, že povinnost závazku ke společné měně by měl být zrušen. Česká republika by dostala trvalou výjimku (ODS, 2017). ODS je zastáncem názoru, že integrace v měnové oblasti by měla být pro členské státy dobrovolná, pokud v ní shledají výhodu. Postavení státu v Evropské unii by se nemělo odvíjet pouze od členství v měnové unii, ale pohlížet na něj komplexně. Státy mimo eurozónu by neměly

být znevýhodňovány jen pro to, že nenesou společnou měnu (Euroactiv, 2017). Ekonomický expert ze strany ODS odpovídal pro hospodářské noviny (2017), na otázky týkající se eura a eurozóny, kde se vyjádřil takto: „Euro bylo od počátku politický, nikoliv ekonomický projekt. Proto také funguje za cenu obrovských nákladů a fiskálních transferů zejména do jižního křídla eurozóny. Euro bylo zavedeno, aby urychlilo a vyžádalo si další integrační kroky vedoucí ke společným daním, společnému rozpočtu, k jednotné fiskální politice s vidinou vytvoření jednoho evropského superstátu, kde by se dosavadní národní státy staly pouze regiony bez skutečných pravomocí. Já takovou cestu odmítám. Na ekonomickou bilanci eura se bohužel nikdo nedívá, to už by například Řecko bylo dávno mimo eurozónu. Zakotvení v západní civilizaci nestojí na měně, kterou budeme platit. Euro s tím nemá nic společného.“ (Hospodářské noviny, 2017)

KSČM

Také politická strana KSČM je předním odpůrcem společné měny. KSČM je toho názoru, že Česká republika by jednotnou evropskou měnu přijímat neměla, své tvrzení opírá především o riziko spojené se společnou měnou, kterým je ztráta autonomie nad vykonáváním měnové politiky a s tím i možnost vypořádat se s případnými šoky, které by postihly českou ekonomiku. Fiskální opatření, která by České republice zbyla pro stabilizaci makroekonomického prostředí, by však byla také do značné míry omezena. Dalším argumentem proti přijetí společné měny, je účast v Evropském stabilizačním mechanismu, která přinese další náklady spojené s členstvím v měnové unii. Česká republika by se musela podílet na finanční kompenzaci zadlužených zemí eurozóny. Také by musela akceptovat opatření Evropské centrální banky, která by však nemusela mít příznivý dopad na českou ekonomiku (euroactiv.cz, 2017).

Pro Hospodářské noviny (2017) se vyjádřil předseda strany KSČM Vojtěch Filip takto: „Členství v eurozóně není nutnou podmínkou být v tvrdém jádru EU. Jistě jsou takové státy, jako je Dánsko nebo Švédsko, stejně platným členem EU jako např. Nizozemsko, a také neplatí eurem. Váš dodatek, že jde o jakési zakotvení v západní civilizaci, je ideologický blábol.“ (Hospodářské noviny, 2017).

KDU-ČSL

Politická strana KDU-ČSL bere v potaz závazek České republiky přijmout euro a souhlasí s jeho splněním, předtím je však zapotřebí splnit dvě základní podmínky. První z těchto podmínek je nutný souhlas občanů České republiky. Dle výsledků průzkumu veřejného mínění se s eurem neztotožňuje přes 70 % obyvatelstva, je tedy na politických stranách, aby předložily občanům výhody, které by společná měna přinesla. Druhou podmínku, kterou si klade KDU-ČSL je splnění maastrichtských kritérií společně s posilováním konvergence mezi cenami a mzdami. Až se dostatečně eliminuje rozdíl mezi cenami a mzdami, přijde ideální okamžik na přijetí společné měny. KDU-ČSL se naopak neztotožňuje s vidinou společného rozpočtu nebo se sdílením společného ministra financí (Euroactiv.cz, 2017).

Také KDU-ČSL se vyjádřilo pro Hospodářské noviny (2017) v otázce společné měny. Odpovídal místopředseda Ondřej Benešík: „*V dlouhodobém zájmu Česka je vstoupit do eurozóny. Sousedíme se zeměmi, které platí eurem, naprostá většina našeho exportu směřuje do zemí eurozóny. V tuto chvíli bych možné přijetí eura ale neukvapoval. Zaprvé, není o tom přesvědčena většina obyvatelstva a přijímat něco na sílu proti vůli většiny lidí není rozumné a prostě by to nefungovalo. Musíme nejprve jako politici, kteří vstup do eurozóny podporují, přesvědčit většinu obyvatel o výhodnosti takového kroku. Racionální široká diskuse na toto téma zde bohužel chybí. Dalším problémem je kurz koruny a mzdy. Vstupovat do eurozóny se současným kurzem a nízkými mzdami není ekonomicky moudré. Musíme se teď soustředit na podporu ekonomiky. A konečně je tady problém samotné eurozóny, která si nejdříve musí vyřešit své vlastní problémy* (Hospodářské noviny, 2017).

Pirátská strana

Piráti jsou taktéž stranou, která vidí ve společné měně výhodu pro Českou, podmiňují přijetí eura však reformu měnové unie. Finanční krize z roku 2008 se podepsala i na eurozóně, což poukázalo na nedostatky, které je třeba napravit. Piráti si velmi zakládají na transparentnosti veškerých institucí. Tvrdí, že mechanismy napravující zadluženost některých členských států je potřeba demokraticky kontrolovat. Dále je nutné vytvořit pravidla pro zadlužené banky a státy, tak aby byly funkční a morální. Také piráti odmítají vidinu společného rozpočtu a sdíleného ministra financí (Euroactiv.cz, 2017).

Za Stranu Pirátů sdělil Hospodářským novinám (2017) garant programové oblasti zahraniční politiky Mikuláš Peksa, že: *„Přijetí eura je v první řadě politické rozhodnutí. Daleko těsněji nás váže na jádro Evropské unie. My chceme, aby eurozóna jako celek fungovala lépe, proto přijetí eura vážeme na její reformu. Zcela záměrně se snažíme vytvořit politický tlak na to, abychom dosáhli lepších výsledků pro české občany i občany ostatních států EU.“* (Hospodářské noviny, 2017).

Svobodní

Postoj Svobodných ke společné měně je jednoznačně negativní. Stejný postoj zaujímají také k celé Evropské unii. Svobodní nestojí o významné postavení v rámci Evropské unie ani nepodporují potřebu České republiky platit eurem. Hlavní myšlenka Svobodných je postavena na tom, aby v Evropě docházelo k dobrovolné spolupráci mezi suverénními státy (Euroactiv.cz, 2017). Ve svém volebním programu z roku 2017, uvádí, že Česká republika má značné rezervy, které by mohla využít, v zahraničním obchodu s USA, Austrálií, zeměmi Latinské Ameriky, Indií atd. Svobodní by se také nebránili referendu o Evropské unii.

Dále ve volebním programu uvádí: *„Uděláme z Evropy prostor, kde spolu státy dobrovolně a bez byrokracie spolupracují, obchodují a jejich občané volně cestují. Zachováme korunu jako naši národní měnu, placení eurem musí zůstat dobrovolné. Evropa je ochromena nefunkčností Evropské unie, která se nehezky změnila a stala se byrokratickým molochem. EU produkuje stále více a více euronemyslů a orgány EU nejsou demokratické a nelze je kontrolovat.“* (Svobodní, 2017, s. 8).

STAN

Strana Starostové a nezávislí jsou nakloněni společné měně, otázkou je, kdy je nejvhodnější vstoupit do společné měnové unie. Prioritní je pro STAN, formální plnění stanovených kritérií konvergence a vstup do mechanismu směnných kurzů. Poté je důležité, aby v otázce společné měny došlo ke společenskému sladění.

TOP 09

Strana TOP 09 se řadí mezi značné příznivce jednotné evropské měny, a oproti ostatním stranám by vstup do měnové unie neodkládala. Příznivá chvíle pro splnění závazku České republiky, je právě teď, kdy dochází v celé Evropské unii k ekonomickému růstu. TOP 09 je nakloněna pevnější integraci i v podobě společného rozpočtu a sdíleného ministra financí. Tyto integrační kroky vidí jako cestu dobrým směrem. Dále se nebrání zavádění nástrojů, které by pomohli stabilizovat euro, které mělo v období finanční krize své problémy (Euroactiv, 2017).

Za stranu TOP 09 promluvil ekonomický odborník Luděk Niedermayer pro Hospodářské noviny (2017): *„U nás panuje tendence zásadním způsobem zveličovat problémy eurozóny i rizika spojená s podílem na možných podpůrných operacích. Pokud se podívám na ekonomická data eurozóny, jako je růst, nezaměstnanost, deficity či dluh, jsou tam obrovská zlepšení. A mechanismus vzájemné podpory, který třeba byl použit u Irska či Španělska, fungoval tak, jak měl. Pomohl země stabilizovat, neohrozil jejich problémy ostatní a jejich riziko bylo minimální. Dívat se na to jen prizmatem Řecka je trochu zavádějící. Naopak je zde jasný politický přínos, eurozóna se může snadno stát hybnou silou vývoje společné Evropy a může být vážná chyba v ní nebyť.“* (Hospodářské noviny, 2017).

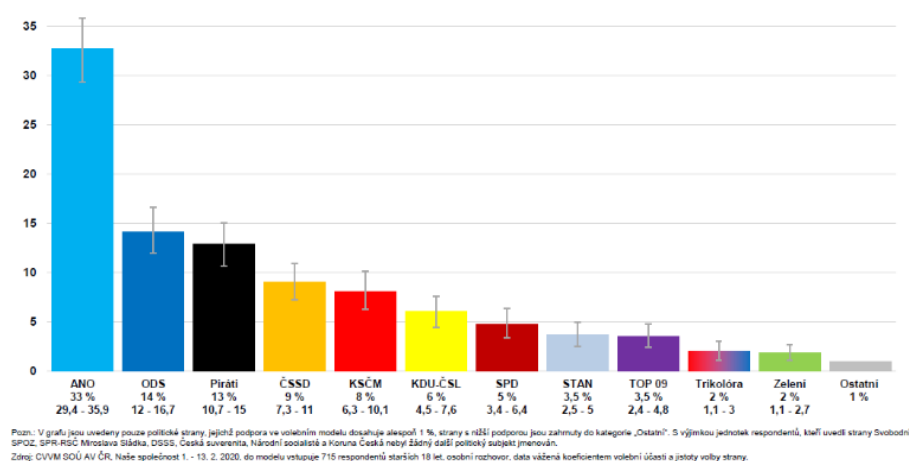
Z výše prezentovaných postojů vybraných politických stran vyplývá, že většina se přiklání, k přijetí společné měny v situaci, kdy to bude pro Českou republiku nejvýhodnější, jak z ekonomického hlediska, tak z hlediska komfortu pro české občany. Politické strany, které striktně odmítají vidinu společné měny, jsou ODS, KSČM a Svobodní. Naopak velkým zastáncem členství v měnové unii je strana TOP 09.

Pro současnou vládu není přijetí společné měny prioritní. Důkazem je i stále neobsazená pozice koordinátora pro zavedení eura v České republice, dále pak odsunutí každoročně vydávaného materiálu *„Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně sladění v ČR s eurozónou“* na konec roku 2020. Důvodem je převládající neochota českých občanů přijmout jednotnou evropskou měnu na místo české koruny.

Z volebního modelu na obrázku č. 8, který vytvořilo Centrum pro výzkum veřejného mínění v únoru 2020, je patrné, že v současné chvíli u voličů převládá podpora stran hnutí ANO 2011 s 33 % hlasů, ODS s 14 % hlasů a Piráti s 13 % hlasů. Pokud

by v hypotetické rovině vyhrálo volby v roce 2021 hnutí ANO 2011, pravděpodobně by prosazovalo svůj dosavadní postoj k zavedení jednotné evropské měny v České republice, a to za předpokladu, že i názor českých občanů na společnou měnu zůstane nezměněn, a zároveň pokud se stav české ekonomiky nepřiblíží v maximální možné míře ekonomikám členských států eurozóny. Mohlo by se tak přijetí společné měny pro Českou republiku posunout až do dalšího volebního období, tj. až po roce 2025, kdy by ještě musel kurz české koruny vstoupit do mechanismu směnných kurzů minimálně na dva roky. V České republice by se tak mohlo platit eurem až v roce 2027.

Obrázek 8 Volební model v únoru 2020

Zdroj: (cvvm, 2020)

4.6.4 Ostatní postoje

Česká národní banka

Dle České národní banky je hlavní překážkou zavedení jednotné evropské měny v České republice především odlišnost v ekonomické úrovni naší země vůči zemím měnové unie. Přestože, se Česká republika snaží země měnové unie dohánět, v některých zásadních ukazatelích nedosahuje průměru eurozóny. Také rozdíl ve struktuře české ekonomiky vidí Česká národní banka jako možné riziko, neboť značnou část HDP tvoří průmysl.

Dalším problémem, který zabraňuje přijmout společnou evropskou měnu, je nárůst mandatorních výdajů státního rozpočtu vlivem domácích opatření. Finance veřejného sektoru také ovlivňuje stárnoucí populace. Nevole občanů také přispívá k oddalování

termínu přijetí společné měny. V čem vidí naopak Česká národní banka výhodu sdílené měny, je obchodní provázanost se zeměmi měnové unie. Ta by se mohla dále prohloubit eliminací transakčních nákladů a kurzového rizika (Seznam zprávy, 2019).

Guvernér České národní banky Jiří Rusnok také uvádí, že: „Přijetí eura bývá někdy připisována až nadpřirozená moc, která odvádí pozornost od důležitějších problémů, jakými jsou kvalitní domácí politiky. Žít se dá dobře i špatně v eurozóně i mimo ni.“ (Ekonomický magazín, 2019).

Premiér Andrej Babiš

Předseda vlády Andrej Babiš, je příznivcem Evropské unie, a to především díky čtyřem svobodám, které nabízí, konkrétně volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Co se však týče společné evropské měny, je Andrej Babiš spíše skeptický. Odmítá, aby Česká republika přijala veškeré nápady Evropské unie, kterými je například společná měna. Český premiér se v otázce přijetí jednotné měny opírá o analýzu provedenou v Německu, která zkoumá, jak vysoké by bylo HDP na obyvatele v zemích měnové unie, pokud by kdysi nepřijali společnou měnu. Z této studie vyplynulo, že přínos společné měny se projevil u Německa a Nizozemska. Ostatní země, které byly v této studii zkoumány (Belgie, Francie, Itálie, Portugalsko, Španělsko a Řecko), zaznamenaly pokles prosperity (Anobudelip.cz, 2019).

Andrej Babiš hodnotí výsledky této studie tak, že: *„zavádění eura probíhalo v minulosti ukvapeně. Unie v určité fázi ztratila sebekontrolu a kvůli růstu přestala akceptovat základní ekonomická pravidla a kritéria pro vstup do eurozóny, která si předtím sama nastavila. Falešné ambice některých evropských politiků tvrdě narazily právě v době hospodářské krize. Tehdy se jasně projevilo, že slabší země nemají manévrovací prostor spočívající v možnosti oslabit vlastní měnu a nastartovat ekonomický růst, a stávají se tak do určité míry vazaly prosperujících evropských států. Ty to sice ekonomicky i politicky ustály, ale otázkou je, jak se zachovají v další ekonomické krizi, která nepochybně někdy přijde.“* (Anobudelip.cz, 2019). Premiér dále dodává, že pro Českou republiku v současné chvíli přijetí jednotné měny postrádá ekonomický smysl. *„Česko je díky výsledkům v posledních letech považováno za jednu z nejlépe hodnocených ekonomik, podle agentury Bloomberg, která vycházela ze studie Allianz, jsme dokonce*

nejstabilnější ekonomikou v EU. V kontextu těchto skutečností nevidím proto k zavedení eura objektivní důvod.“ (Anobudelip.cz, 2019).

prof. Ing. Oldřicha Dědka, CSc

Profesor Oldřich Dědek je český ekonom, bývalý koordinátor pro zavedení společné měny v České republice, současný člen bankovní rady České národní banky a zároveň je jedním z příznivců jednotné evropské měny. Podle Oldřicha Dědka je Česká republika velmi provázaná se zeměmi měnové unie ať už obchodně, finančně či vlastnický. Významným pozitivem společné měny je pro české firmy obchodující v měnové unii, především absence kurzového rizika a snížení nákladů na měnové konverze. Účast v eurozóně může přispět k posílení atraktivity české ekonomiky pro zahraniční investory. Častý argumentem proti přijetí evropské měny je ztráta autonomní měnové politiky s možností využití měnového kurzu jako nástroje stabilizace ekonomiky, Dědek však uvádí, že: *„Nezávislost měnové politiky v ekonomice našeho typu má své zřetelné limity a jako člen vnitřního trhu EU bychom kurzové otázky měli považovat za věc společného zájmu. Řada z uváděných nevýhod členství v eurozóně, jako jsou například rozdílné cenové a mzdové hladiny v ČR a eurozóně, navíc často nemá s eurem mnoho společného.“ (ČSÚ, 2020).* Na otázku spojenou s termínem přijetí eura v České republice odpověděl profesor Dědek pro Český statistický úřad takto: *„Rozhodnutí o termínu přijetí eura je výsostně politické. Je však třeba zdůrazňovat, že mezi rozhodnutím o přijetí eura a jeho faktickým zavedením uplynou minimálně tři roky. Jinými slovy, toto rozhodnutí je vysoce strategické a vpřed hledící. Mnohem více než aktuální situaci by mělo být podepřeno vizí, kam chce naše země patřit a jak intenzivně se chce podílet na rozvoji integračního uskupení, které nás velmi zásadním způsobem ovlivňuje.“ (ČSÚ, 2020).* Profesor Dědek dále uvádí, že Česká republika je na přijetí evropské měny formálně připravená.

Prezident Miloš Zeman

Miloš zeman je ekonom, prognostik a současný prezident České republiky. V otázce přijetí společné měny se řadí spíše k jejím příznivcům. Čeští občané dle prezidenta chovají iracionální strach ke společné měně. Česká republika je však podle jeho slov připravená na vstup do měnové unie už necelých deset let, a to na základě plnění maastrichtských kritérií. Hlavním problémem je neochota občanů vyměnit českou korunu za

euro. Prezident uvádí za příklad sousední Slovensko, které vstoupilo do měnové unie i přes tehdejší odpor slovenských občanů, na základě závazku přístupových smluv. Tento krok přinesl uspokojující výsledky a přínosy pro Slovenskou republiku. Miloš Zeman přirovnává vstup do měnové unie k měření teploty. *„Nezmění se teplota, změní se pouze měřítko, ve kterém ty ekonomické jevy budete zobrazovat, to je všechno.“ (e15, 2017)*

5 Zhodnocení

Česká republika se zavázala přijmout jednotnou evropskou měnu při vstupu do Evropské unie v co nejbližším možném termínu. V rámci této diplomové práce bylo cílem vyhodnotit aktuální připravenost České republiky na přijetí jednotné evropské měny na základě plnění maastrichtských kritérií konvergence, která jsou vymezena ve Smlouvě o fungování Evropské unie. Mezi tyto kritéria patří kritérium cenové stability, kritérium dlouhodobých úrokových sazeb, kritérium měnové stability a kritérium udržitelnosti veřejných financí, které se skládá z kritéria veřejného deficitu a kritéria veřejného dluhu. Všechna uvedená kritéria byla sledována v horizontu let 2004, tj. od vstupu České republiky do integračního uskupení Evropské unie, do roku 2019.

Plnění prvního kritéria cenové stability má v České republice kolísavou tendenci. V průběhu sledovaného období se nepodařilo toto kritérium naplnit 6x. Hlavním důvodem výkyvu cenové hladiny je především růst cen potravinářského zboží a energií, zejména ropy. Za posledních pět let Česká republika nedosáhla uspokojivých výsledků v roce 2017 a též aktuálně v roce 2019. Z pohledu budoucího vývoje je možné, že kritérium cenové hladiny nebude bez příslušných opatření naplněno ani v roce 2020, neboť cenová hladina v České republice stále roste.

Druhé kritérium dlouhodobých úrokových sazeb je ve zvoleném časovém úseku bezproblémově plněno. S vysokou pravděpodobností by tento trend měl pokračovat i v následujících letech.

Třetí kritérium měnové stability je v aktuální chvíli možné hodnotit pouze v analytické rovině. Jeho plnění je podmíněno vstupem kurzu české koruny do mechanismu směnných kurzů (ERM II). Na hypotetické bázi byla v práci určena centrální parita za pomoci průměru kurzů za čtvrté čtvrtletí roku 2017. V případě vstupu do ERM II na začátku roku 2018 s trváním do konce roku 2019 by Česká republika byla schopna toto kritérium plnit, tedy kurz české koruny se v tomto období nevychýlil o 15 % jak na depreciační straně, tak i na straně apreciační. Z vývoje kurzu, který je v práci sledován od roku 2004, je patrné, že česká koruna se vůči euru pohybovala ve vysokých hodnotách pouze na počátku vzniku jednotné měny. Od té doby se kurz pohybuje v rozmezí okolo 25 CZK/EUR až 27,5 CZK/EUR. Pokud by během následujících let nedošlo k mimořádné události, která by měla vliv na nadměrný výkyv kurzu, lze tvrdit, že Česká republika je schopna udržet kurz české koruny ve flukтуаčním pásmu $\pm 15 \%$

po dobu dvou let. Poslední fiskální kritérium udržitelnosti veřejných financí, je plněno ve chvíli, kdy jsou současně naplněny obě jeho složky, tedy kritérium veřejného deficitu a veřejného dluhu. Co se týče kritéria veřejného dluhu, jeho plnění se České republice od roku 2004 až do roku 2019 daří bez problému stejně jako kritérium dlouhodobých úrokových sazeb. Přestože v letech trvání finanční a hospodářské krize došlo k mírnému nárůstu jeho hodnot na 45 % HDP i tak dluh veřejného sektoru nepřesáhl povolenou hranici 60 % HDP. Česká republika se v posledních letech řadí k nejméně zadluženým zemím Evropské unie. Pokud se však podíváme na kritérium veřejného deficitu, zde se Česká republika v dlouhodobém horizontu od roku 2004 až do roku 2015 potýkala se schodkem v sektoru vládních institucí. K nesplnění tohoto kritéria došlo v průběhu let celkem 6x. Rok 2016 se stal zlomový, kdy poprvé došlo k přebytku ve veřejném sektoru, což pokračovalo až do roku 2019. Budoucí vývoj kritéria veřejného deficitu se v následujícím roce pravděpodobně prohloubí a je možné, že se dostane opět do záporných čísel, neboť schodek státního rozpočtu je plánován na rok 2020 v částce 200 mld. Kč. Česká republika v posledním sledovaném roce 2019 plní kritérium dlouhodobých úrokových sazeb a kritérium udržitelnosti veřejných financí, naopak kritérium cenové stability a kritérium měnové stability je v současné době nesplněno.

Vstup České republiky mezi členy měnové unie sebou nese i řadu výhod a nevýhod. Na straně přínosů společné měny převládá odstranění kurzového rizika a eliminace transakčních nákladů. Ty se jednoznačně dotknou veškerých ekonomických subjektů, ať už jsou to domácnosti, podnikatelé, firmy nebo stát. Pro občany se značně usnadní přeshraniční cestování do zemí měnové unie, s čím se pojí i směnárenské poplatky. Podnikatelé a firmy mohou bez kurzového rizika uzavírat obchodní transakce, zároveň se sníží další i administrativní náklady, které se tvoří při práci s více měnami. Oproti tomu náklady společné měny přináší obavy z růstu cenové hladiny, tento fakt je ovšem spojený spíše s vnímanou inflací, která se u obyvatel projevuje ve spojitosti s nárůstem cen každodenní spotřeby. Z pohledu celkového spotřebního koše se však dle statistik nárůst cenové hladiny nepotvrdil.

Zavedení jednotné evropské měny sebou nese také účast v nově vzniklých mechanismech a institucích měnové unie. Jedním z nich je Evropský stabilizační mechanismus, jehož úloha představuje zajištění finanční pomoci zemím měnové unie. Pro Českou republiku by vstup do Evropského stabilizačního mechanismu činil náklad ve

výši necelých 50 mld. CZK a dále pak okolo 5 mld. CZK do ostatních institucí a fondů měnové unie. Vznik Evropského stabilizačního mechanismu nesporně změnil jak podmínky vstupu do eurozóny, tak podstatu měnové unie, ve které bylo do té doby zakázáno poskytovat půjčky nebo ručit za závazky států. Je tedy možné říct, že Česká republika se zavázala přijmout jednotnou evropskou měnu, ale za předešlých podmínek.

Jednoznačně největší riziko pro Českou republiku plyne ze ztráty autonomní měnové politiky a stabilizačního nástroje v podobě měnového kurzu. Z toho důvodu je nezbytná ekonomická sladěnost, která snižuje výskyt asymetrických šoků a tím i potřebu disponovat vlastní měnovou politikou. Součástí vlastní práce bylo zhodnotit sladěnost ekonomických cyklů od roku 2004 až do roku 2019. Dále pak reálnou konvergenci, strukturální sladěnost a obchodní a vlastnickou provázanost České republiky s měnovou unií v roce 2018.

Cyklická sladěnost byla sledována za pomoci ukazatele reálného hrubého domácího produktu. Ze začátku sledovaného období značně převyšoval reálný hrubý domácí produkt České republiky na úrovni měnovou unií. K tomu vedl vstup do Evropské unie, který otevřel nové trhy pro Českou republiku, zároveň došlo k přílivu investic do tuzemska. Od roku 2008 do roku 2015 reálný hrubý domácí produkt České republiky kopíruje eurozónu. Tento stav byl způsoben zásahem finanční a hospodářské krize, která se dotkla plošně všech zemí Evropské unie. V posledních šesti letech se cyklická sladěnost s měnovou unií opět snižuje.

Reálná konvergence v roce 2018 byla pro mezinárodní srovnání sledovaná ukazateli hrubého domácího produktu na obyvatele v paritě kupní síly a cenovou hladinou HDP. Ukázalo se, že přestože se Česká republika přibližuje k průměru měnové unie, stále nedosahuje uspokojivých výsledků. Ukazatel HDP na hlavu v paritě kupní síly se pohybuje okolo 84 %, hůře je na tom cenová hladina s hodnotou 66 %.

Také odvětvová struktura české ekonomiky nehraje ve prospěch přijetí jednotné evropské měny, neboť se zde vyskytuje nadprůměrně zastoupený průmysl, který se může stát zdrojem výskytu asymetrických šoků. Naopak silným argumentem pro sdílení jedné měny je obchodní a vlastnická provázanost České republiky s měnovou unií. Z celkového zahraničního obchodu České republiky tvoří vývoz do zemí evropské unie 75 % z toho 32 % do Německa. Dovoz z měnové unie je zastoupen 60 % z toho 25 % z Německa. Z hlediska ekonomické sladěnosti tak má Česká republika jisté nedostatky.

Navzdory ekonomickým podmínkám ať už to jsou striktně vymezena maastrichtská kritéria nebo doporučená ekonomická sladěnost, je důležité brát v potaz i postoje českých občanů, podnikatelů, politických stran a vlády, která rozhodne o přijetí jednotné evropské měny v České republice. Průzkum veřejného mínění Centra pro výzkum veřejného mínění dokazuje, že postoj českých občanů ke společné měně je značně negativní.

Za sledované období od roku 2004 až 2019 došlo k značnému převratu. Na počátku vstupu České republiky do Evropské unie převládalo nadšení ze společné měny, kterou si v České republice přálo okolo 56 % oproti 35 % dotazovaných. V průběhu hospodářské a finanční krize se důvěra ve společnou měnu klesla a po roce 2010 se stav příznivců jednotné měny snížil na pouhých 20 %. Tento trend pokračuje až do roku 2019, kdy převládá 75 % odpůrců jednotné měny ku 20 %. Je zřejmé, že většina českých občanů si přeje udržet českou korunu namísto přechodu na měnu euro.

S tímto faktem úzce souvisí i názor politických stran na přijetí společné měny. Řada z nich si je vědomá neochoty českých občanů přijmout v České republice společnou měnu. Z vybraných politických stran si většina však uvědomuje závazek, který Česká republika má, proto zdůrazňují, že k přijetí jednotné evropské měny by mělo dojít, až ve chvíli, kdy na to bude Česká republika připravena, a to z ekonomického pohledu tak i s většinovou podporou českých občanů. Mezi politickými stranami se však najdou i striktní odpůrci jako hnutí Ano 2011, ODS a Svobodní. Naopak velkým zastáncem je strana Top 09. Z pohledu vlády České republiky, kterou tvoří hnutí Ano 2011 a ČSSD je patrné, že přijetí společné měny je v dohledné době spíše nereálné, neboť právě hnutí Ano 2011 je jednou z politických stran, pro kterou není přijetí společné měny prioritní. Předvolební průzkum z února 2020 ukazuje, že pro následné parlamentní volby je horkým favoritem opět hnutí Ano 2011, mohlo by se tak stát, že Česká republika by přijala eura až nejdříve v roce 2027. Postoj podnikatelů zkoumala Hospodářská komora v předvolebním období v roce 2017. Z bleskové ankety vyplynulo, že brzké stanovení termínu zavedení eura v České republice si přeje pouze 24 % dotázaných. Ankety se účastnilo 313 malých i velkých podnikatelských subjektů, mezi kterými se objevily i podniky s obratem nad 1 miliardu korun.

6 Závěr

Česká republika v aktuální chvíli nemá stanoven termín vstupu do měnové unie, přestože se v roce 2004 zavázala přijmout jednotnou evropskou měnu. Rámcově stanovená maastrichtská kritéria konvergence z větší části Česká republika plní. V dlouhodobém horizontu bez problému splňuje kritéria dlouhodobých úrokových sazeb a kritéria veřejného dluhu, ve kterém dosahuje jednoho z nejlepších výsledků v celé Evropské unii. Aktuálně je také splněno kritérium veřejného deficitu, avšak jeho budoucí vývoj může být do značné míry ohrožen, a to i v důsledku ekonomické situace, která v současnosti postihuje celý svět. Kritérium cenové stability je pro rok 2019 nesplněno, výhledově stále roste cenová hladina, což může způsobit, že Česká republika nebude schopna toto kritérium splnit i v následujícím roce. Poslední kritérium měnové stability je možné plnit až ve chvíli vstupu měnového kurzu české koruny do mechanismu směnných kurzů.

Co se týče ekonomické sladění se zeměmi měnové unie, nevykazuje zde Česká republika uspokojivých výsledků. Jedná se o reálnou konvergenci, ve které Česká republika nedosahuje na průměr měnové unie, v ukazatelích hrubého domácího produktu na obyvatele v paritě kupní síly a cenové hladiny HDP. Také strukturální podobnost české ekonomiky představuje riziko výskytu asymetrických šoků v případě přijetí společné měny, neboť zastoupení průmyslu značně převyšuje průměr měnové unie. Také sladění ekonomických cyklů s eurozónou se v posledních letech snižuje. Naopak silná obchodní a vlastnická provázanost podporuje zavedení jednotné evropské měny v České republice.

Oproti ekonomickému pohledu na přijetí jednotné evropské měny stojí postoje českých občanů, které se do značné míry promítají i do stanoviska vlády české republiky a ostatních politických stran. Pro vládnoucí stranu Ano 2011 není přijetí jednotné evropské měny prioritou, tím pádem ani snaha přesvědčit české občany a dostatečně informovat o společné měně a jejích možných výhodách. Česká republika není v aktuální době připravena na přijetí jednotné evropské měny, ať už ze strany plnění maastrichtských kritérií konvergence, tak ekonomické sladění a převážně i ze strany vnímání společné měny občany České republiky.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Tištěné zdroje

KUNEŠOVÁ, Hana. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2006. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 8071794554.

PLCHOVÁ, Božena, Josef ABRHÁM a Mojmír HELÍSEK. *Česká republika a EU: ekonomika - měna - hospodářská politika*. Praha: Kriegl, 2010. ISBN 9788086912394.

DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckova edice ekonomie. ISBN 9788074000768.

HELÍSEK, Mojmír. *Euro v ČR z pohledu ekonomů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 9788073801823.

LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Beckova edice ekonomie. ISBN 9788071795605.

STAROSKE, Uwe. *The Euro, the Eurosystem and the European Economic and Monetary Union*. LIT Verlag Münster, 2011. ISBN 3825813940, 9783825813949.

BALDWIN, Richard E. a Charles WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. Praha: Grada, 2008. ISBN 9788024718071.

PEČINKOVÁ, Ivana, ed. *Euro versus koruna: rizika a přínosy jednotné evropské měny pro ČR*. 2., rozš. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. ISBN 978-80-7325-138-3.

BRŮŽEK, Antonín, Gabriela SMRČKOVÁ a Martin ZÁKLASNÍK. *Evropská měnová integrace a Česká republika*. Praha: Velryba, 2007. Podnikání a management. ISBN 978-80-85860-19-1.

KUČEROVÁ, Zuzana. *Teorie optimální měnové oblasti a možnosti její aplikace na země střední a východní Evropy*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2005. Studie (Národohospodářský ústav Josefa Hlávky). ISBN 8086729184.

KALÍNSKÁ, Emilie. *Mezinárodní obchod v 21. století*. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 9788024733968.

TOMÁŠEK, Michal. *Evropské měnové právo*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007. Beckova skripta. ISBN 978-80-7179-940-5.

ŽÁK, Milan. *Hospodářská politika*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006. ISBN 80-86730-04-2.

GREGER, Petr. *Co je to, když se řekne Evropská Unie*. Praha: Centrum pro demokracii a svobodné podnikání, 1997.

BRŮŽEK, Antonín. *Evropská měnová unie a Česká republika*. Praha: Vysoká škola ekonomická, Nakladatelství Oeconomica, 2004. Aktuální otázky světové ekonomiky. ISBN 80-245-0820-6.

JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice*. Praha: Grada, 2013. Finanční trhy a instituce. ISBN 978-80-247-3893-2.

REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2015. ISBN 978-80-726-1279-6.

LOUŽEK, Marek. *Evropská integrace z pohledu teorie veřejné volby*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 9788024630649.

HRBKOVÁ, Jana. *Společenské vědy pro techniky: ekonomie, právo, politologie*. Praha: Grada Publishing, 2015. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5588-5.

KADERÁBKOVÁ, Anna a Václav ŽĎÁREK. *Makroekonomická analýza*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006. ISBN 8086730050.

7.2 Elektronické zdroje

Europa.eu: *Základní informace o EU: Cíle a hodnoty Evropské unie* [online]. [cit. 2020-01-04]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_cs

Euroskop.cz: *Hospodářská a měnová unie* [online]. 2018 [cit. 2020-01-04]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/674/sekce/hospodarska-a-menova-unie/>

Euroskop.cz: *Evropská centrální banka* [online]. [cit. 2020-01-05]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/82/sekce/evropska-centralni-banka/>

Europa.eu: *Evropská centrální banka (ECB)* [online]. [cit. 2020-01-05]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-central-bank_cs

Zavedenieura.cz: *Členské státy eurozóny* [online]. 2014, 2015-01-05 [cit. 2020-01-06]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/clenske-staty-eurozony>

Ec.europa.eu: *Euro slaví 20 let od svého vzniku* [online]. 2018 [cit. 2020-01-07]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/IP_18_6811

Ec.europa.eu: *Co je eurozóna?* [online]. [cit. 2020-01-07]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/what-euro-area_cs

Zavedenieura.cz: *Procedura přijetí eura* [online]. 2014 [cit. 2020-01-09]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/narodni-plan-zavedeni-eura/procedura-prijeti-eura>

Zavedenieura.cz: *Volba scénáře zavedení eura v České republice* [online]. 2006 [cit. 2020-01-09]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/dokumenty/vladni-materialy/ostatni-dokumenty>

Zavedenieura.cz: *Scénář přijetí eura* [online]. 2013 [cit. 2020-01-10]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/narodni-plan-zavedeni-eura/scenar-prijeti-eura>

Businessinfo.cz: *Scénáře přijetí eura* [online]. 2008 [cit. 2020-01-10]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/scenare-prijeti-eura/>

LACINA, Lubor. *Euroskop.cz: Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR* [online]. 2007 [cit. 2020-01-10]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/gallery/2/850-studie-vlivu-zavedeni-eura-v-cr-na-ekonomiku.pdf>

ČNB: *Kritéria konvergence* [online]. [cit. 2020-01-15]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni-vztahy/hospodarska-a-menova-politika-v-eu/-kriteriia-konvergence/

Zavedenieura.cz: *Maastrichtská kritéria* [online]. [cit. 2020-01-17]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/maastrichtska-kriteriia>

Ministerstvo financí: *Konvergenční program 2019* [online]. 2019 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/vyhledavani?q=konvergen%C4%8Dn%C3%AD+program>

Euroskop.cz: *Euro v ČR* [online]. [cit. 2020-02-14]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/786/sekce/euro-v-cr/>

Ministerstvo financí a ČNB. *Zavedenieura.cz: Institucionální zajištění zavedení eura v České republice* [online]. 2005 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: https://www.zavedenieura.cz/assets/cs/media/Euro-ostatni_2005_Institucionalni-zajisteni-zavedeni-eura-v-Ceske-republice.pdf.

Zavedenieura.cz: *Národní plán zavedení eura v České republice* [online]. 2007 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/dokumenty/vladni-materialy/narodni-plan-zavedeni-eura-v-cr>

Businessinfo.cz: *Národní plán zavedení eura v ČR* [online]. 2007 [cit. 2020-02-20]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/dokumenty/vladni-materialy/narodni-plan-zavedeni-eura-v-cr>

Ministerstvo financí: *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou* [online]. 2003-2018 [cit. 2020-03-12]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/maastrichtska-kriteria-a-sladenost-cr>

Businessinfo.cz: *Nevýhody a možná rizika z přijetí eura* [online]. 2008 [cit. 2020-03-25]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/nevyhody-a-mozna-rizika-z-prijeti-eura/>

Seznam zprávy: *ČNB: Na euro ještě nemáme* [online]. 2019 [cit. 2020-03-25]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/cnb-na-euro-jeste-nemame-85404>

Ekonomický magazín: *K přijetí eura je guvernér ČNB Jiří Rusnok prozatím skeptický* [online]. 2019 [cit. 2020-03-25]. Dostupné z: <https://www.ekonomickymagazin.cz/2019/11/k-prijeti-eura-je-guverner-cnb-jiri-rusnok-prozatim-skepticky/>

Hospodářské noviny: *Euro - pro a proti. Jak se politické strany stavějí k přijetí společné měny* [online]. 2017 [cit. 2020-03-26]. Dostupné z: <https://infografiky.ihned.cz/euro-anketa/r~537207d6b4a511e7aacd0025900fea04/>

Hospodářská komora České republiky: *O nás* [online]. [cit. 2020-03-26]. Dostupné z: <https://www.komora.cz/o-nas/>

Hospodářská komora České republiky: *Drtivá většina podnikatelů zatím euro nepotřebuje* [online]. 2017 [cit. 2020-03-26]. Dostupné z: https://www.komora.cz/press_release/drtiva-vetsina-podnikatelu-zatim-euro-nepotrebuje/?fbclid=IwAR31jJ2PvP6T2d0S_yvW5_uyjsKqSIHNYVIKpNgJgQhH0UcA-z-yg_cnhv8

Český statistický úřad: Oldřich Dědek: *Přijetí eura se bát nemusíme* [online]. [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/oldrich-dedek-prijeti-eura-se-bat-nemusime>

Idnes.cz: *Zeman odmítl euro bez vyloučení Řecka z eurozóny i sankce vůči Rusku* [online]. 2017 [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/zeman-studenti-vsfs-kurz-koruny.A170418_101830_domaci_kop

E15: *Zeman se zastal eura. Strach lidí ze společné měny je iracionální, řekl prezident* [online]. 2017 [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/zeman-se-zastal-eura-strach-lidi-ze-spolecne-meny-je-iracionalni-rekl-prezident-1334068>

Centrum pro výzkum veřejného mínění: *Volební model v únoru 2020* [online]. 2020 [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/volby-a-strany/5147-volebni-model-v-unoru-2020>

Svobodní: *Volební program Svobodní 2017* [online]. 2017 [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <https://www.svobodni.cz/wp-content/uploads/2017/08/volebni-program-2017.pdf>

ODS: *Volební program ODS 2017* [online]. 2017 [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/docs/volby2017/Program-ODS-2017-web.pdf>

ČSSD: *Volební program ČSSD 2017* [online]. 2017 [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/data/files/program-210x210-seda.pdf>

ANO 2011: *Volební program Ano 2011 2017* [online]. 2017 [cit. 2020-03-29]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/2017/09/program-hnuti-ano-pro-volby-do-poslanecke-snemovny.pdf>

Vláda České republiky: *Členové vlády* [online]. [cit. 2020-03-29]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/vlada/>

Euroactiv.cz: *Přijetí eura politické strany rozděluje. Často jej ale odmítají, nebo s přijetím váhají* [online]. 2017 [cit. 2020-03-29]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/news/jasnemu-postoji-k-prijeti-eura-se-strany-spise-vyhybaji/>

Centrum pro výzkum veřejného mínění: *Občané o přijetí eura a dopadech členství ČR v EU – duben 2019* [online]. 2019 [cit. 2020-03-26]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/mezinarodni-vztahy/4936-obcane-o-prijeti-eura-a-dopadech-clenstvi-cr-v-eu-duben-2019>

FASSMANN, Martin a Jaroslav UNGERMAN.: *Přínosy a náklady přistoupení ČR k eurozóně* [online]. 2018 [cit. 2020-03-26]. Dostupné z: <https://ipodpora.odborny.info/soubory/dms/ukony/21525/6/2018-03-%20Pohledy%20-%20P%C5%99%C3%ADnosy%20a%20n%C3%A1klady%20p%C5%99istoupen%C3%AD%20C4%8CR%20k%20euroz%C3%B3n%C4%9B.pdf>

Úřední věstník Evropské unie: *Smlouva o fungování Evropské unie-konsolidovaná* [online]. 2012 [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=CS>

Úřední věstník Evropské unie: *Rozhodnutí Evropské rady* [online]. 2011 [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:091:0001:0002:cs:PDF>

Český statistický úřad: *Deficit a dluh vládních institucí - 3. čtvrtletí 2019* [online]. 2020 [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cris/deficit-a-dluh-vladnich-instituci-3-ctvrtleti-2019>

Český statistický úřad: *Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2018* [online]. 2019 [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cris/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-prosinec-2018>

Česká národní banka: *Vybrané devizové kurzy* [online]. 2020 [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/financni-trhy/devizovy-trh/kurzy-devizoveho-trhu/kurzy-devizoveho-trhu/grafy_form.html?mena=EUR

Český statistický úřad: *Notifikace deficitu a dluhu vládních institucí - 2018* [online]. 2019 [cit. 2020-03-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/cris/notifikace-deficitu-a-dluhu-vladnich-instituci-2018_4

Ministerstvo financí: *Zpráva o řízení státního dluhu České republiky v roce 2019* [online]. 2020 [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/publikace-a-prezentace/zprava-o-rizeni-statniho-dluhu/2019/zprava-o-rizeni-statniho-dluhu-ceske-rep-37561>

Zavedenieura.cz: *Informace o rezignaci národního koordinátora* [online]. 2017 [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/publikace-a-prezentace/zprava-o-rizeni-statniho-dluhu/2019/zprava-o-rizeni-statniho-dluhu-ceske-rep-37561>

Eurostat: *HICP-inflation rate* [online]. 2017 [cit. 2020-03-18]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/graph.do?tab=graph&plugin=1&pcode=tec00118&language=en&toolbox=data>

Ministerstvo financí: *Strategie přistoupení České republiky k eurozóně* [online]. 2007 [cit. 2020-03-18]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2007/2007-08-29-tiskova-zprava-5681-5681>

Anobudelip: *Andrej Babiš: Proč nechci euro* [online]. 2019 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/makame/aktuality/z-medii/andrej-babis-proc-nehci-euro-41510.shtml>

Ministerstvo financí: *Makroekonomická predikce* [online]. 2020 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/makroekonomicka-predikce/2020/makroekonomicka-predikce-leden-2020-37433>

Eurostat: *Real GDP growth rate - volume* [online]. 2020 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tec00115&language=en>

Český statistický úřad: *Hrubý domácí produkt - 4. čtvrtletí 2004* [online]. 2005 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/hruby-domaci-produkt-4-ctvrtleti-2004-9gyatl63vr>

Statistika a my: *HDP na obyvatele v PPS* [online]. [cit. 2020-03-20]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2015/12/hdp-na-obyvatele-v-pps/>

Česká národní banka: *ČNB ponechává úrokové sazby beze změny* [online]. 2019 [cit. 2020-03-20]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/cnb-news/tiskove-zpravy/CNB-ponechava-urokove-sazby-beze-zmeny-00035/>

Evropská centrální banka: *Měnová rozhodnutí* [online]. 2019 [cit. 2020-03-20]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2019/html/ecb.mp191212~06d84240ae.cs.html>

Eurostat: *GDP per capita in PPS* [online]. 2020 [cit. 2020-03-29]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00114>

Česká národní banka: *Analýza sladěnosti 2019* [online]. 2019 [cit. 2020-03-29].
Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/cnb-news/aktuality/Analyzy-sladenosti-2019-jak-je-ekonomika-CR-pripravena-na-prijeti-eura/>

Eurostat: *dlouhodobé úrokové sazby* [online]. 2020 [cit. 2020-03-12]. Dostupné z:
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=prc_hicp_mv12r&lang=en

8 Přílohy

Příloha 1 Kurz EUR/CZK

	1. Q	2. Q	3. Q	4. Q
2004	32,81	31,82	31,585	30,54
2005	30,185	29,99	29,52	28,93
2006	28,67	28,525	28,46	27,585
2007	27,935	28,72	27,57	26,605
2008	25,335	23,895	24,605	26,465
2009	27,47	26,02	25,18	26,42
2010	25,45	25,745	24,575	25,34
2011	24,545	24,44	24,678	25,785
2012	24,635	25,81	24,94	25,1
2013	25,73	25,865	25,735	27,575
2014	27,44	27,45	27,535	27,72
2015	27,475	27,245	27,21	27,02
2016	27,075	27,15	27,02	27,02
2017	27,02	26,24	26,035	25,84
2018	25,445	25,935	25,615	25,86
2019	25,76	25,6	25,815	25,5